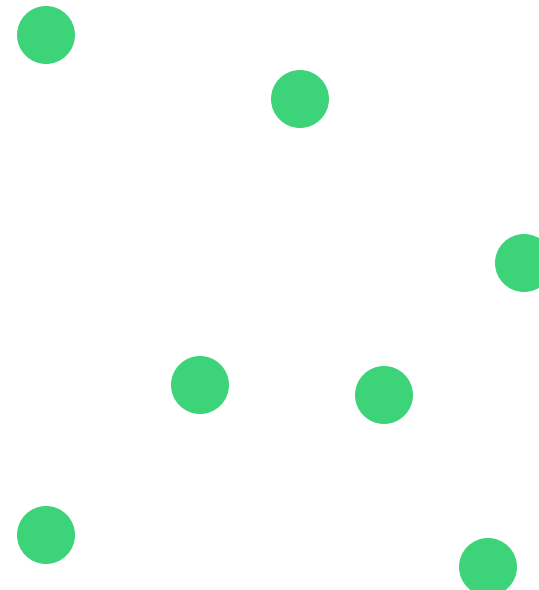

Szczęśliwy dom 2025

podsumowanie warsztatów z aktywistami z Wrocławia i Cieszyna

W POSZUKIWANIU SENSÓW ZMIAN MIESZKANIOWYCH

otodom

- OTODOM od kilku lat tworzy projekt społeczny **Szczęśliwy dom**, którego celem jest zwiększenie pewności ludzi w zakresie podejmowania świadomych i trafnych decyzji na rynku nieruchomości, a w efekcie podnoszącym poziom dobrostanu mieszkańców Polski.
- W ramach tego projektu m.in. opracowywane są dostępne bezpłatnie raporty, które przybliżają temat szczęścia i czynników go kształtujących.

MINI-RAPORT #1

Sensy zmian mieszkaniowych

Segmentacja mieszkańców Polski: kluczowe sensy zmian mieszkaniowych

Mariusz
Szczygiet

Filip
Springer

Olga
Gitkiewicz

Od polaryzacji
do wspólnoty

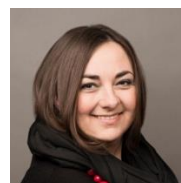

RAPORT #2

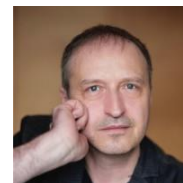
Nowe społeczności sąsiedzkie

Analiza dialogu i relacji sąsiedzkich. Czynniki wspólnoto-twórcze w polskich miastach w obliczu trendów.

future^s
thinking
group

Zuzanna
Skalska

Rafał
Kołodziej

Od wspólnoty
do autentyczności

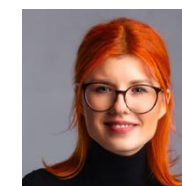

RAPORT #3

Mieszkaniowe style życia Polaków

Opis mieszkaniowych stylów życia Polaków w oderwaniu od klasycznych podziałów generacyjnych

LAB
60+

Agnieszka
Labus

Katarzyna
Świętek

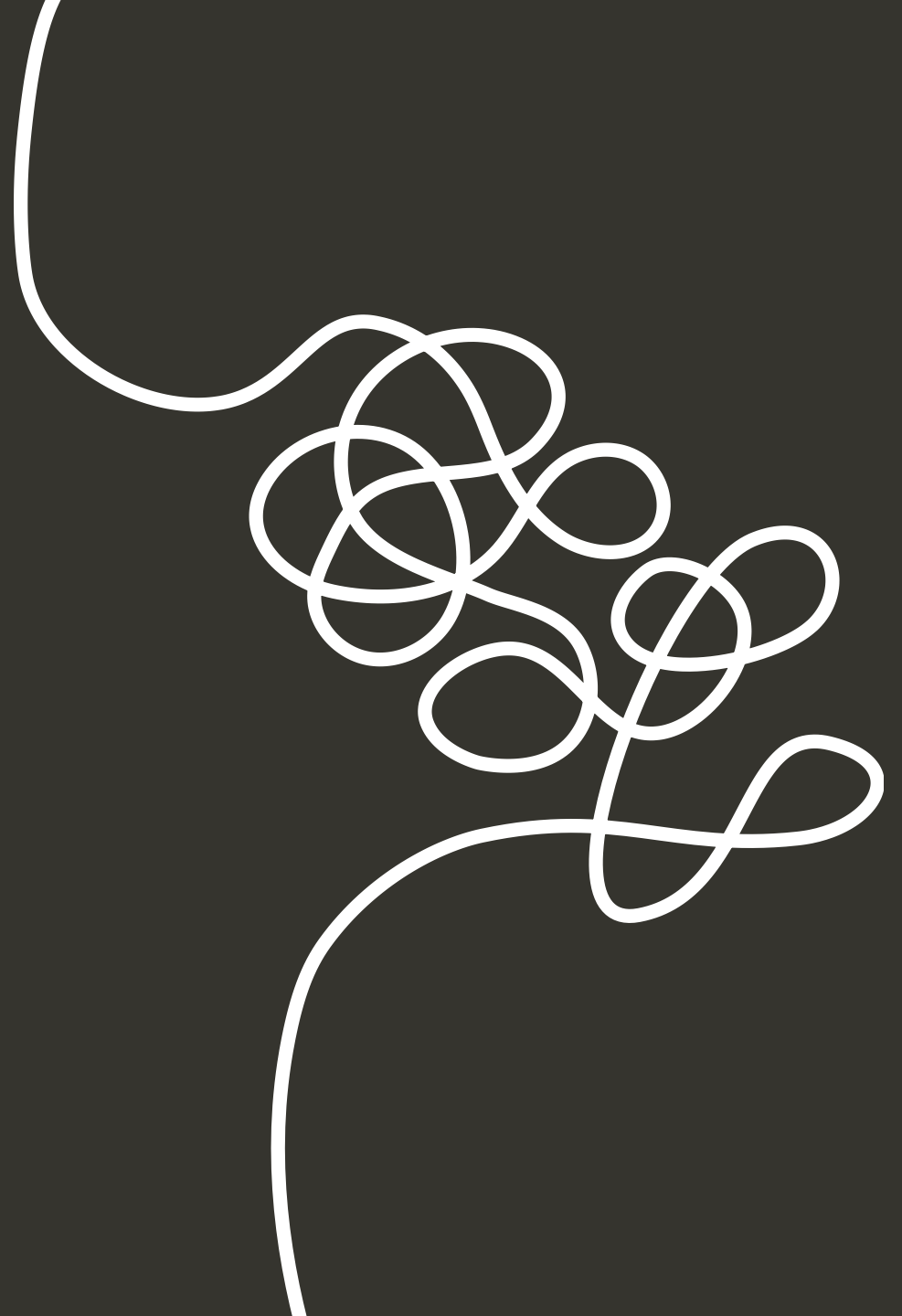
Małgorzata
Bielawska

„Nie da się już najpierw zrozumieć
problemu, aby go rozwiązać.

**Trzeba zacząć rozwiązywać,
aby móc go zrozumieć.”**

H. W. J. Rittl, M. M. Webber

Dilemmas in a General Theory of Planning

What if...

- jako uzupełnienie badań ilościowych (predefiniowanych ekspercko) **pracowalibyśmy na wyobraźni ludzi przez serię warsztatów ko-kreatywnych z różnymi grupami interesariuszy, które byłyby prowadzone w logice futures thinking?**
- grupy warsztatowe miałyby konkretne zadanie do wypracowania, które wiązałoby się z **wypracowaniem idealnego rozwiązania wspólnoto-twórczego i stworzeniem kroków wdrożeniowych** w logice backcastingu?
- grupy pracowałyby warsztatowo **zainspirowane zmianami i przyszłością?**
- grupy warsztatowe byłyby **dobrane celowo i wsparte moderatorami**, jako osobami ułatwiającymi?
- wypracowane **rozwiązania zostałyby poddane walidacji eksperckiej?**

Use
the future
to change
the present

Co zrobić, żeby rozwinąć społeczności sąsiedzkie?

Wypracowanie realnych zapalników wspólnoto-twórczych możliwych do zastosowania w polskiej rzeczywistości

WARSZTAT BADAWCZY

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST
/ LL / IQS

- dookreślenie obszarów badawczych, na bazie poprzednich działań i wyników badań

26 marca

WARSZTATY KO-KOREACJI

Wrocław
/ Cieszyn

- warsztatów kreatywne w obszarze wspólnotowym z lokalnymi aktywistami

23 i 24 kwietnia

WARSZTATY EKSPERCKIE

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST

- warsztaty z wybranymi ekspertami dziedzinowymi z Polski

7 maja

WYWIADY POGŁĘBIAJĄCE

FST

- wywiady z wybranymi ekspertami dziedzinowymi z Europy i ze świata

10 - 26 maja

WARSZTATY Z DEVELOPERAMI

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST

- warsztatów z wybranymi developerami

29 / 30 maja

BADANIE ILOŚCIOWE

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST
/ LL / IQS

- wkład do badania ilościowego

czerwiec

IDEALNY PROJEKT WSPÓLNOTOTWÓRCZY

W POSZUKIWANIU TEGO, CO MOŻEMY ROBIĆ

„Jesteśmy więźniami naszego czasu i miejsca (...) ale kiedy wyobrażamy sobie przyszłość, nasz mózg tworzy nowe ścieżki neuronowe (...) aby to zrobić, musisz poczuć przyszłość.”

– Jane McGonigal
Institute for the Future

KROK 1

- W pierwszej kolejności uczestnicy warsztatów mieli wybrać 4 różne najciekawsze działania sąsiedzkie, spośród 36 różnych przykładów z Polski i ze świata. Wybór stanowił zapalnik do rozmów. Kryterium wyboru: „*ale to fajne!*” 😊

KROK 2

- Mając świadomość różnych czynników skuteczności działań wspólnoto-twórczych oraz bazując na własnym doświadczeniu uczestnicy mieli za zadanie stworzyć nowy ciekawy projekt, rozpisując działania konieczne do realizacji i charakter przestrzeni sprzyjającej tworzeniu sąsiedztw.

GRUPA 1. Wrocław Idealny projekt wspólnoto-twórczy

łączą ludzi
tworzą więzi
generują dobrostan i poczucie
wystarczająco dobrego sąsiedztwa

budynek
ulica zamknięta dla aut
ogród / sad społeczny / etc

adresowanie problemu samotności

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- wymiana / sprzedaż rzeczy / otwarta dla mieszkańców
- konieczny „opiekun” / „operator” (aktywiści, NGO, lokalny biznes, RO)
- w trakcie / na koniec – wspólne jedzenie
- mądre angażujące animacje dla dzieci
- czas na spotkania, rozmowy – dobra kawa
- dostęp do przestrzeni
- dyskretna obecność lokalnego biznesu
- regularność – Targ, który staje się rytuałem

IDEA

Wybudzanie z codzienności

- preteksty do spotkań
- budowanie nawyków
- dajemy czas
- proces, nie projekt

Wybudzacz
np. Pchli Targ

- każdy rodzaj przestrzeni
- otwarty w danym dniu / momencie
- tymczasowy (ulica, skwer, podwórze, etc.)
- miejsce możliwe do wykorzystania w różnych porach roku

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- wymiana / sprzedaż rzeczy / otwarta dla mieszkańców
- konieczny „opiekun” / „operator” (aktywiści, NGO, lokalny biznes, RO)
- w trakcie / na koniec – wspólne jedzenie
- mądre angażujące animacje dla dzieci
- czas na spotkania, rozmowy – dobra kawa
- dostęp do przestrzeni
- dyskretna obecność lokalnego biznesu
- regularność – Targ, który staje się rytuałem

IDEA

Wybudzanie z codzienności

- preteksty do spotkań
- budowanie nawyków
- dajemy czas
- proces, nie projekt

Wybudzacz
np. Pchli Targ

- każdy rodzaj przestrzeni
- otwarty w danym dniu / momencie
- tymczasowy (ulica, skwer, podwórze, etc.)
- miejsce możliwe do wykorzystania w różnych porach roku

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

//

Idealny projekt wspólnoto-twórczy musi być pomyślany na cztery pory roku, a przynajmniej na dwie.

//

Nie chcemy projektów, chcemy procesów - dostosowanych do naturalnego rytmu człowieka.

//

Operator miejsca powinien być dyskretną obecnością, a nie kimś, kto mówi: 'chodźcie, my wam pokażemy jak to się robi'.

//

Pchli targ jako idealny rytuał - nie przychodzisz dla obowiązku, ale dlatego, że czujesz, że to twoje miejsce.

//

Budowanie realnych więzi to nie sprint; stopa zwrotu z tej inwestycji społecznej jest odroczona w czasie.

W czasach przeciążonych narracjami o produktywności, idea wspólnoto-twórczości, wyłoniona z pracy warsztatowej lokalnych aktywistów, przypomina odpowiedź na przemęczenie społeczne. Jej sednem jest **skupienie się na procesie, nie na projekcie**. W odróżnieniu od jednorazowych wydarzeń, tu mamy do czynienia z pulsującym rytmem życia: z jego **cyklicznością, zmiennością i potrzebą regeneracji**.

Podstawą myślenia jest **ekonomia współdzielenia** – wymiana zasobów tak materialnych jak i niematerialnych, osadzona w codziennych rytuałach. Przestrzeń nie jest celem samym w sobie, lecz nośnikiem - miejscem odzyskiwanym, tworzonym na nowo z pustostanów, ulic zamkniętych dla aut, tymczasowych ogrodów. Nie chodzi o monumentalne inwestycje, ale o organiczne budowanie miejsc wspólnych: skromnych, przyjaznych, współtworzonych.

Proces zakłada **dyskretne animowanie**, bez narzucania się. Operatorzy przestrzeni mają być obecni na marginesie, gotowi wspierać, lecz nie dominować. To odwrócenie logiki liderstwa: nie przewodzenie tłumom, lecz **czułe towarzyszenie pojedynczym decyzjom**. Szczególne znaczenie ma tu unikanie pułapki hiperaktywności – tej presji „ciągłego działania”, która odpycha szczególnie młode osoby od przestrzeni wspólnotowych.

Centralnym motywem wspólnoty staje się rytuał - nie spektakl, lecz przewidywalna, ciepła obecność. **Symbolem tej idei jest pchli targ**: wydarzenie cykliczne, bez presji uczestnictwa, dostępne dla każdego, na własnych zasadach. Chodzi o to, by przestrzeń działań była zaproszeniem, nie obowiązkiem. Wspólnota nie obejmuje tych, którzy nie chcą być jej częścią - lecz pozostaje otwarta dla tych, którzy w swoim czasie zdecydują się do niej dołączyć.

Proces stawia na **energię rozproszoną i regeneracyjną**: każdy członek wspólnoty ma prawo działać intensywnie, a potem odpoczywać. Wprowadza ideę „długiej ławki” – **rotacyjnego zaangażowania**, które umożliwia zachowanie świeżości i autentyczności działań. Wspólnota funkcjonuje jak ekosystem: różnorodny, adaptujący się, odporny na szoki.

Wreszcie, idealny **proces przyszłości jest przestrzenią budowania realnych więzi**. Nie chodzi tylko o spotkanie, ale o tworzenie głębokiej sieci zaufania, która działa zarówno w sytuacjach komfortu, jak i kryzysu. Proces ten odbywa się powoli, wymagając cierpliwości, obecności i spokoju - wartości na dziś rzadkie, a przez to tym cenniejsze.

//
Idealny projekt wspólnoto-twórczy musi być pomyślany na cztery pory roku, a przynajmniej na dwie.

//
Nie chcemy projektów, chcemy procesów - dostosowanych do naturalnego rytmu człowieka.

//
Operator miejsca powinien być dyskretną obecnością, a nie kimś, kto mówi: 'chodźcie, my wam pokażemy jak to się robi'.

//
Pchli targ jako idealny rytuał - nie przychodzisz dla obowiązku, ale dlatego, że czujesz, że to twoje miejsce.

//
Budowanie realnych więzi to nie sprint; stopa zwrotu z tej inwestycji społecznej jest odroczone w czasie.

GRUPA 2. Wrocław Idealny projekt wspólnoto-twórczy

twórczy placemaking / tymczasowy wykorzystanie nieużytków
nie marnowanie (jesień – zima)

prototypowanie przestrzeni ulicznej
placemaking – miejsca do interakcji
od małej architektury do ulic
(można to odwrócić)
funkcjonowanie wiosna-lato

integracja przez sztukę, jedzenie, muzykę
tworzenie rytuałów
budowanie tożsamości lokalnej
zabawa / świętowanie (wiosna, lato, jesień)

sąsiedzki obieg zamknięty
nie marnowanie rzeczy, usług, czasu, jedzenia
edukacja
gospodarka cyrkularna
obieg rzeczy i umiejętności (całoroczny)

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- regulacje prawa miejscowego (kontekst miejsca, osiedla, jaką wartość wnosisz?)
- pilotaż idealnej przestrzeni osiedla / lokalny benchmarking
- kalendarz działań lokalnych promujących cykliczne wydarzenia -> rytuały
- mieszkańcy poświęcają czas na cele społeczne
- stworzenie konstytucji / dekalogu sąsiada
- lokalny gospodarz osiedla / zaangażowany lokalny biznes
- zmiana prawa w kierunku co-housingu

IDEA

Co-housing – wspólnotowe osiedla z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury

- przekształcenie istniejących przestrzeni – bez płotów -> rozdzielanie przestrzeni wspólnych sąsiedzkich – półpublicznych
- wykorzystanie istniejących zasobów -> sal, budynków, pomieszczeń
- przestrzeń wewnętrzna i zewnętrzna spotkań
- projektowanie sprzyjające długowieczności i jakości życia
- ławki do pogawędki

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

//

Tymczasowe przestrzenie to twórczy, społeczny placemaking - redefinicja tego, jak patrzymy na przestrzeń.

//

Najfajniejsze rzeczy powstają, kiedy to są sąsiedzkie interwencje - oddolne, spontaniczne, tworzone od wewnątrz.

//

Chcemy tworzyć sąsiedzkie rytuały - poprzez muzykę, taniec, sztukę i wspólne jedzenie'.

//

Co-housing to nie tylko wspólne mieszkanie, ale przede wszystkim wspólna przestrzeń troski i wsparcia.

//

Żeby zmieniać myślenie o mieście, musimy edukować poprzez doświadczenie, działanie, a nie tylko opowieść, czy mądrzenie się.

Tymczasowe wykorzystanie przestrzeni

"Maszynie Szwajcarii" to brytyjski projekt społeczny, realizowany głównie w Londynie, którego celem jest tymczasowe odnowienie pustych lokalów, czyniąc je miejscem życia i działania. Lokale to sąsiadująco przyległe do siebie, nie mające wartości artystycznej czy społecznej. Projekt, realizowany w ramach festiwalu, polega na tym, że mieszkańcy, którzy chcą na krótko wynająć lokal, mogą go przekształcić w miejsce, które im się podoba. Projekt, realizowany w ramach festiwalu, polega na tym, że mieszkańcy, którzy chcą na krótko wynająć lokal, mogą go przekształcić w miejsce, które im się podoba.

Superblok w Barcelonie

"Happy to Chat Bench" to projekt, który ma na celu stworzenie miejsca, gdzie mieszkańcy mogą się spotkać i porozmawiać. Projekt, realizowany w ramach festiwalu, polega na tym, że mieszkańcy, którzy chcą na krótko wynająć lokal, mogą go przekształcić w miejsce, które im się podoba.

Sąsiedzkie interwencje kulturalne

"The Big Lunch / Wielki Lunch sąsiedzi" to projekt, który ma na celu stworzenie miejsca, gdzie mieszkańcy mogą się spotkać i porozmawiać. Projekt, realizowany w ramach festiwalu, polega na tym, że mieszkańcy, którzy chcą na krótko wynająć lokal, mogą go przekształcić w miejsce, które im się podoba.

Społeczne Laboratorium Nierówności

"Timebanking - banki czasu sąsiedzkiego" to projekt, który ma na celu stworzenie miejsca, gdzie mieszkańcy mogą się spotkać i porozmawiać. Projekt, realizowany w ramach festiwalu, polega na tym, że mieszkańcy, którzy chcą na krótko wynająć lokal, mogą go przekształcić w miejsce, które im się podoba.

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- regulacje prawa miejscowego (kontekst miejsca, osiedla, jaką wartość wnosisz?)
- pilotaż idealnej przestrzeni osiedla / lokalny benchmarking
- kalendarz działań lokalnych promujących cykliczne wydarzenia -> rytuały
- mieszkańcy poświęcają czas na cele społeczne
- stworzenie konstytucji / dekalogu sąsiada
- lokalny gospodarz osiedla / zaangażowany lokalny biznes
- zmiana prawa w kierunku co-housingu

IDEA

Co-housing - wspólnotowe osiedla z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury

- przekształcenie istniejących przestrzeni - bez płotów -> rozdzielanie przestrzeni wspólnych sąsiedzkich - półpublicznych
- wykorzystanie istniejących zasobów -> sal, budynków, pomieszczeń
- przestrzeń wewnętrzna i zewnętrzna spotkań
- projektowanie sprzyjające długowieczności i jakości życia
- ławki do pogawędek

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

Projekt wspólnototwórczy, wypracowany przez grupę 2, opiera się na trzech filarach: **cykliczności, lokalności i organiczności**. Jego sercem jest budowanie procesów społecznych osadzonych w rytmie pór roku, w przestrzeniach odzyskanych i prototypowanych, z poszanowaniem indywidualnych i wspólnotowych potrzeb.

Punktem wyjścia jest prototypowanie przestrzeni: **zamiast monumentalnych inwestycji, wykorzystuje się istniejące zasoby** – suszarnie, rowerownie, fragmenty ulic, skwery. To podejście zakłada eksperymentowanie i testowanie: tworzenie mikroświatów interakcji, obserwowanie ich dynamiki, a następnie rozwijanie lub wycofywanie działań w zależności od ich społecznego rezonansu.

Projekt wprowadza dwusezonowość – przestrzenie muszą odpowiadać zarówno na **potrzeby chłodnych, jak i ciepłych miesięcy**. Jesień i zima wymagają zamkniętych przestrzeni sąsiedzkich, natomiast wiosna i lato otwierają możliwość działania na ulicach i w przestrzeni publicznej. Każde **działanie wpisane jest w logikę rytuału**: powtarzalnych świąt, wspólnych celebracji przesilen, sąsiedzkich spotkań łączących sztukę, muzykę, taniec i jedzenie.

Równolegle rozwijane są społeczne laboratoria niemarnowania, banki czasu i platformy kooperatywne. Ekonomia współdzielenia nie jest tu dodatkiem, ale fundamentem budowania więzi: dzielenie się czasem, umiejętnościami i przedmiotami staje się codzienną praktyką.

Ważnym aspektem jest reinterpretacja idei co-housingu. Nie chodzi tylko o wspólne mieszkanie, ale o **budowanie przestrzeni wzajemnej troski i opieki - poprzez istniejącą infrastrukturę i codzienne praktyki sąsiedzkie**. To wizja wspólnoty, w której każdy, niezależnie od wieku czy potrzeb, znajduje swoje miejsce.

Projekt świadomie odwołuje się także do konieczności zmian systemowych: regulacji prawnych sprzyjających tworzeniu mikrospołeczności i zachęcających do odpowiedzialności społecznej. Jednak jego prawdziwa siła tkwi w oddolnym budowaniu tożsamości lokalnej - poprzez śniadania sąsiedzkie, wspólne sprzątanie, lokalne benchmarki i cichą rywalizację między osiedlami.

Nie spektakl, lecz doświadczenie. Nie projekty, lecz procesy. Nie zarządzanie, lecz obecność.

//

Tymczasowe przestrzenie to twórczy, społeczny placemaking - redefinicja tego, jak patrzymy na przestrzeń.

//

Najfajniejsze rzeczy powstają, kiedy to są sąsiedzkie interwencje - oddolne, spontaniczne, tworzone od wewnątrz.

//

Chcemy tworzyć sąsiedzkie rytuały - poprzez muzykę, taniec, sztukę i wspólne jedzenie'.

//

Co-housing to nie tylko wspólne mieszkanie, ale przede wszystkim wspólna przestrzeń troski i wsparcia.

//

Żeby zmieniać myślenie o mieście, musimy edukować poprzez doświadczenie, działanie, a nie tylko opowieść, czy mądrzenie się.

GRUPA 3. Wrocław Idealny projekt wspólnoto-twórczy

niski poziom wejścia
ekologia / cyrkularność
wymiana umiejętności / autentyczna potrzeba
budowanie relacji / egalitaryzm / inkluzywność
międzypokoleniowość

reuse – ponowne wykorzystanie
multifunkcyjność
niski poziom wejścia / jakość życia
atrakcyjność przestrzeni publicznej
poprawa bezpieczeństwa
miejsce – utożsamianie się / duma

wspólne wartości / wspólnotowość 2.0
samoorganizacja / sprawczość
długofalowość / wpływ na przestrzeń
współdecydowanie / współprojektowanie
partycypacja / nauka konsensusu
wzorce dla przyszłych pokoleń

systemowość
różne skale i funkcje
współprojektowanie / współdecydowanie
grywalność
jakość życia

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- wykorzystanie istniejących zasobów -> mapa zasobów (pustostany)
- jednoczenie grupy chętnych do działania mieszkańców / władze - spotkania / case'y / przekonanie większości o zaletach pomysłu
- przepisy / legislacja / systemowe finansowanie
- jakość -> mniej znaczy lepiej
- optymalizacje / proces (projekt pilotażowy)
- program systemowy – władze / aktywiści / usługodawcy
- partycypacja - mieszkańcy

IDEA

Zmiana placów zabaw dla dzieci na miejsce dla każdego mieszkańca

Nowe życie przestrzeni

- redefinicja przestrzeni placów zabaw
- wspólnoty / parki
- wielofunkcyjność – przestrzenie grywalne / zabawa / nauka / kultura / sztuka / zdrowe nawyki

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

//

Trzeba zredefiniować istniejącą infrastrukturę w odpowiedzi na zmiany społeczne i demograficzne, tworząc miejsce dla każdego.

//

Projektant ma być tylko przewodnikiem - narzędziem, który prowadzi mieszkańców i realizuje ich potrzeby.

//

Plac zabaw nie jest już miejscem dla najmłodszych - ma stać się przestrzenią budującą dobrostan i relacje dla wszystkich.

//

Przestrzeń jest jednym z elementów systemu, ale to proces społeczny jest kluczowy.

//

Musimy edukować projektantów i inwestorów, by zmienić myślenie o przestrzeni - od podziału na funkcje do tworzenia miejsc grywalnych.

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- wykorzystanie istniejących zasobów -> mapa zasobów (pustostany)
- jednoczenie grupy chętnych do działania mieszkańców / władze - spotkania / case'y / przekonanie większości o zaletach pomysłu
- przepisy / legislacja / systemowe finansowanie
- jakość -> mniej znaczy lepiej
- optymalizacje / proces (projekt pilotażowy)
- program systemowy - władze / aktywiści / usługodawcy
- partycypacja - mieszkańcy

IDEA

Zmiana placów zabaw dla dzieci na miejsce dla każdego mieszkańca

Nowe życie przestrzeni

- redefinicja przestrzeni placów zabaw
- wspólnoty / parki
- wielofunkcyjność - przestrzenie grywalne / zabawa / nauka / kultura / sztuka / zdrowe nawyki

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

Projekt wspólnototwórczy, który wyłonił się z pracy warsztatowej grupy 3, proponuje radykalne przededefiniowanie miejskich przestrzeni codzienności. W jego centrum znajduje się idea życia przestrzeni - miejsca, które nie są tylko funkcjonalnymi enklawami, ale pulsującymi ekosystemami społecznej wymiany.

Wspólnota nie rodzi się tu z budowy nowych obiektów, ale z **przekształcenia istniejącej infrastruktury**. Place zabaw, dziś często ograniczone do najmłodszych, stają się miejscami dla wszystkich pokoleń: przestrzenią zabawy, odpoczynku, nauki, kultury, dostosowaną do rzeczywistych potrzeb demograficznych i społecznych. Zielone enklawy, przestrzenie chłodu w czasach kryzysu klimatycznego, nowe mikroświaty spotkań, rytuałów i relacji.

Projekt zakłada systemowość: współpracę aktywistów, projektantów, władz miejskich, wspólnot mieszkaniowych i prywatnych inwestorów. Proces jest rozpięty pomiędzy mapowaniem zasobów, konsultacjami społecznymi, pilotażowymi wdrożeniami i iteracyjnym udoskonalaniem przestrzeni. Kluczowym założeniem jest **partycypacja** - mieszkańcy nie są biernymi użytkownikami, ale współtwórcami. Projektant staje się jedynie przewodnikiem, narzędziem umożliwiającym materializację wspólnych wizji.

Jednocześnie, twórcy projektu podkreślają znaczenie edukacji architektów i inwestorów. Nowa wspólnota przestrzeni nie powstanie bez zmiany mentalności na wszystkich poziomach: od uczelni architektonicznych po strategie inwestycyjne deweloperów.

Projekt wprowadza także pojęcie **grywalności przestrzeni** - miejsc nieprzypisanych do konkretnej grupy wiekowej czy funkcji, ale umożliwiających wielorakie, spontaniczne formy aktywności. Przestrzeń nie ma już być jedynie scenerią, ale żywym organizmem społecznego życia.

Najważniejsze jednak jest uznanie, że przestrzeń jest tylko jednym z elementów procesu. Celem nadrzędnym jest **wzmacnianie procesu społecznego** - tworzenie miejsc, które generują ruch, interakcję i tożsamość lokalną.

W tej wizji idealna przestrzeń wspólnotowa jest nie zamrożonym projektem, ale **płynnym, zmieniającym się bytem** - otwartym na potrzeby, doświadczenia i marzenia swoich mieszkańców.

//

Trzeba zredefiniować istniejącą infrastrukturę w odpowiedzi na zmiany społeczne i demograficzne, tworząc miejsce dla każdego.

//

Projektant ma być tylko przewodnikiem - narzędziem, który prowadzi mieszkańców i realizuje ich potrzeby.

//

Plac zabaw nie jest już miejscem dla najmłodszych - ma stać się przestrzenią budującą dobrostan i relacje dla wszystkich.

//

Przestrzeń jest jednym z elementów systemu, ale to proces społeczny jest kluczowy.

//

Musimy edukować projektantów i inwestorów, by zmienić myślenie o przestrzeni - od podziału na funkcje do tworzenia miejsc grywalnych.

GRUPA 1. Cieszyn Idealny projekt wspólnoto-twórczy

Repair Café - sąsiedzkie warsztaty naprawcze

Idea naprawiania zamiast wyrzucania połączona z integracją społeczną narodziła się w 2009 r. w Amsterdamie, a dziś odbywa się regularnie w setkach miast Europy, USA i Australii. Repair Café to bezpłatne spotkanie, na które ludzie przynoszą zepsute rzeczy (łabirynt, lampki, sprzęt elektroniczny, a wolontariusze – często lokalni mistrzowie, sąsiedzi z talerzem złotej ręki – pomagają je naprawić. Atmosfera jest luźna, przy stole z narzędziami toczy się rozmowa, ktoś uczy kogoś cerować, obok sernuje się kawę. Te wydarzenia „stały się czymś więcej niż miejscem naprawy, to ośrodki dzielenia się umiejętnościami, interakcji społecznych i ekologicznej świadomości”.

oszczędność
recycling
satysfakcja z pomocy
szacunek do rzeczy i umiejętności

Fête des Voisins - Europejski Dzień Sąsiada

Coronna akcja zapoczątkowana we Francji w 1999 r., obchodzona obecnie w wielu krajach Europy. Tego dnia mieszkańcy są zachęcani do przełamania rutyny "życia dobrego" – do odwiedzin i spędzenia czasu z sąsiadami choć raz w roku. W praktyce przybiera to formę wspólnych spotkań – sąsiedzkich pikników na podwórku, imprez w świetlicy, stołu zastawionego domowymi przekąskami na klacie schodowej. Ideą jest zobudowanie wartości: solidarności, braterstwa i przyjaźni, które powinny stać w podstawie relacji sąsiedzkich. Ustanowienie nowego rytmu kalendarza przełamuje nudność – skoro „dziś jest święto sąsiadów”, łatwiej zaprosić kogoś z mieszkaniem obok na kawę czy wyjść do ludzi.

zabawa / impreza
przyjemność i integracja
wspólne jedzenie
relacje / interakcje międzyludzkie
poznawanie potrzeb / tożsamość
współodpowiedzialność za miejsce

Mutual Aid - sąsiedzka samo- pomoc w kryzysie

W obliczu nadzwyczajnych sytuacji ludzie często spontanicznie jednoczą siły. W czasie pandemii nastąpiła ekspozycja oddziały grup pomocy sąsiedzkiej. Mieszkańcy organizowali się poprzez Facebook, WhatsApp czy serwisy typu Nextdoor, aby robić zakupy seniorom, szc. masaż, uruchomić sąsiedzką jadłodajnię. Choć inicjatywy te wyrosły z kryzysu, często pozostawiały trwałe efekty społeczne: ludzie poznali sąsiadów, których wcześniej nie znali, nawiązali relacje opiekun-podopieczny, które przerodziły się w przyjaźnię. Przykładowo w Warszawie akcja „Widzialna Ręka” połączyła tysiące mieszkańców potrzebujących pomocy z tymi, co mogli pomóc, tworząc nowe sieci kontaktów. Kryzys był iskrą, która legitymizowała wyjście ze strefy komfortu.

* w potrzebie
zaufanie / poznanie się
współpraca / bliskość
poczucie bezpieczeństwa
bliskość / odpowiedzialność
międzypokoleniowość / relacje

Świetlica dla dorosłych

Ładownik to klimatyczna świetlica dla dorosłych, działająca przy Domu Kultury w Łapku Żyrard. Kameralne miejsce regularnych spotkań, gdzie w przyjaznej atmosferze mieszkańcy mogą spędzić czas, rozwiązać zamieszanie, nawiązywać nowe znajomości oraz realizować wspólne projekty kulturalne i społeczne. Świetlica sprzyja integracji lokalnej społeczności, zachęca do aktywności oraz twórczego dzielenia się pomysłami. Spotkania odbywają się cyklicznie – w każdy piątek o godzinie 17.00, oferując mieszkańcom stały punkt spotkań i przestrzeń do rozmów. Ładownik to miejsce otwarte na każdego, kto szuka ciekawej formy spędzenia wolnego czasu lub pragnie zaangażować się w życie kulturalne i społeczne miasta.

wspólna przestrzeń
zabawa / tolerancja
miejsce „wyrwania się” z domu

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- śniadania sąsiedzkie / pikniki / posiłek – każdy coś przynosi
- współpraca z ratuszem / otwartość władz / DA SIĘ!
- ławeczka sąsiedzka / trybuna obywatelska
- warsztaty naprawcze
- atrakcje dla dzieci / bańki mydlane / zawody
- ogłoszenie / promocja / plakaty / zaproszenia / media społecznościowe / facebook osiedlowy / grupa „Kocham sąsiada” / naklejki / plakietki

IDEA

- 1. INTEGRACJA „Poznajmy się”**
- 2. AKTYWIZACJA „Działamy”**
- 3. SPRAWCZOŚĆ „Mamy wpływ”**

Człowieczyna

- balkon / ogródek / skwerek / ławeczka / piwnica osiedlowa
- ulica – zamykamy ulicę / gry uliczne / gry miejskie
- plac zabaw / park

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- śniadania sąsiedzkie / pikniki / posiłek – każdy coś przynosi
- współpraca z ratuszem / otwartość władz / DA SIĘ!
- ławeczka sąsiedzka / trybuna obywatelska
- warsztaty naprawcze
- atrakcje dla dzieci / bańki mydlane / zawody
- ogłoszenie / promocja / plakaty / zaproszenia
/ media społecznościowe / facebook osiedlowy
/ grupa „Kocham sąsiada” / naklejki / plakietki

IDEA

1. INTEGRACJA „Poznajmy się”
2. AKTYWIZACJA „Działamy”
3. SPRAWCZOŚĆ „Mamy wpływ”

Człowieczyzna

- balkon / ogródek / skwerek / ławeczka / piwnica osiedlowa
- ulica – zamykamy ulicę / gry uliczne / gry miejskie
- plac zabaw / park

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

//

Taka świetlica dla dorosłych daje możliwość wyrwania się z domu i bycia razem.

//

*Wspólna przestrzeń to miejsce zabawy,
integracji, interakcji - nawet jeśli to
tylko piwnica albo balkon.*

//

*Pomoc sąsiedzka to nie wielkie gesty -
czasem wystarczy wywiercić dziurę w ścianie.*

//

***Władza powinna nie przeszkadzać
- powinna współistnieć razem
z inicjatywami oddolnymi.***

//

***Integracja – aktywizacja – sprawczość:
najpierw się poznajemy, potem działamy,
na końcu zmieniamy.***

Wspólnototwórczy projekt lokalnych cieszyńskich aktywistów z grypy 1 buduje się na idei **prostych działań codziennych**, które powoli, organicznie, tkąć mają nową jakość sąsiedztwa. Nie szuka spektakularnych rozwiązań - stawia na warsztaty naprawcze, świetlice dla dorosłych, pomoc sąsiedzką w kryzysie i Europejski Dzień Sąsiada, by budować relacje, które opierają się na codziennym, realnym współbyciu.

Przestrzeń w tej wizji nie jest architektonicznym pomnikiem - to piwnica osiedlowa z osobnym wejściem, zaniedbany plac zabaw, nieużywany balkon, mała biblioteka osiedlowa. Kluczem jest **odzyskiwanie istniejących miejsc, bez wielkich budżetów**, z naciskiem na adaptację i ponowne oswojenie przestrzeni.

Projekt wyrasta z prostych mechanizmów: **integracja – aktywizacja – sprawczość**. Najpierw spotykamy się: na pikniku, na śniadaniu na skwerze, przy wspólnym szyciu spodni czy naprawie roweru. Następnie działamy razem, ucząc się współpracy. Ostatecznie odzyskujemy wpływ na nasze otoczenie, przekształcając przestrzeń według wspólnych potrzeb.

Ważną rolę pełnią **elementy symboliczne**: obywatelskie ławeczki ("Happy to Chat"), ręcznie robione zaproszenia, plakaty tworzone oddolnie. Projekt jest głęboko inkluzywny: otwarty na dzieci, dorosłych, osoby starsze. Przestrzenie są zaprojektowane tak, by umożliwiały nie tylko bycie razem, ale też chwilę wytchnienia od trudnych domowych sytuacji.

W tej wizji **władza lokalna nie dominuje, lecz wspiera**: nie przeszkadza, umożliwia, słucha. Proces zakłada szeroką współpracę z radami dzielnicowymi (lub postuluje ich powstanie tam, gdzie ich brakuje) i konsekwentne budowanie mechanizmów partycypacji.

Nie chodzi o wielkie deklaracje, ale o **rytuały codzienności**: grę w piłkę na zamkniętej ulicy, wspólne rozmowy przy kawie, warsztaty szycia i majsterkowania. Wspólnota budowana jest tu cierpliwie, z prostych działań, małych spotkań i mikroskalowych zmian.

//

Taka świetlica dla dorosłych daje możliwość wyrwania się z domu i bycia razem.

//

Wspólna przestrzeń to miejsce zabawy, integracji, interakcji - nawet jeśli to tylko piwnica albo balkon.

//

Pomoc sąsiedzka to nie wielkie gesty - czasem wystarczy wywiercić dziurę w ścianie.

//

Władza powinna nie przeszkadzać - powinna współistnieć razem z inicjatywami oddolnymi.

//

Integracja – aktywizacja – sprawczość: najpierw się poznajemy, potem działamy, na końcu zmieniamy.

GRUPA 2. Cieszyn Idealny projekt wspólnoto-twórczy

nie marnujemy
wykorzystujemy umiejętności ludzi
rozwijamy kontakty międzypokoleniowe
przedłużamy użyteczność urządzeń
ograniczamy niepotrzebną konsumpcję

zmiana myślenia o wykorzystaniu przestrzeni / pop-upy
zmiana myślenia ekonomicznego / zamiast wzrostu, dochodów, kapitału- myślenie o dobrostanie i korzyściach społecznych
elastyczność / zmienność funkcji
wpływ na estetykę przestrzeni

tworzenie relacji
budowanie sieci pomocy
zachęta do ruchu
branie pod uwagę „innych” sąsiadów / zwierzęta / spacer / usługi sąsiedzkie

tworzenie okazji do świętowania
wspólnie przygotowanie „bez spiny” i przymusu
radość / sąsiedzkie mikro-festiwale

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- service cafe / klub gratów / graciarnia -> aktywiści, mieszkańcy
- tymczasowe wykorzystywanie pustych przestrzeni -> władze lokalne, mieszkańcy, aktywiści
- spacer tematyczny / wyprowadzanie zwierząt / wzajemna pomoc sąsiedzka
- jedzenie / pikniki / dzielenie się posiłkiem
- wspólne świętowanie / koncerty / obchody „okrągłych” urodzin

IDEA

Czasu
Talentu
Przestrzeni
Rzeczy

Nie
marnotrawimy

Inspirujemy
Łączymy
Szanujemy

- przestrzeń wspólna na osiedlach
- tereny niezagospodarowane, wolne lokale miejskie / prywatne
- przestrzeń publiczna / plener / ulica
- podwórka / ulice / tramwaj cieszyński / klatka schodowa

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

- service cafe / klub gratów / graciarnia -> aktywiści, mieszkańcy
- tymczasowe wykorzystywanie pustych przestrzeni -> władze lokalne, mieszkańcy, aktywiści
- spacer tematyczny / wyprowadzanie zwierząt / wzajemna pomoc sąsiedzka
- jedzenie / pikniki / dzielenie się posiłkiem
- wspólne świętowanie / koncerty / obchody "okrągłych" urodzin

IDEA

Czasu
Talentu
Przestrzeni
Rzeczy

Nie
marnotrawimy

Inspirujemy
Łączymy
Szanujemy

- przestrzenie wspólne na osiedlach
- tereny niezagospodarowane, wolne lokale miejskie / prywatne
- przestrzeń publiczna / plener / ulica
- podwórka / ulice / tramwaj cieszyński / klatka schodowa

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

//

Jeżeli ta przestrzeń wspólna jest dobrze wykorzystana, ludzie mają poczucie satysfakcji i dumy.

//

Zmiana myślenia, a nie tylko zmiana władzy, jest warunkiem odzyskiwania przestrzeni.

//

Działanie to myślenie - trzeba testować, pokazywać, doświadczać.

//

Trzeba uruchomić mechanizmy społecznego wybudzania - przestrzenie muszą budzić ruch i emocje.

//

Nie chodzi o to, by dziupla była zajęta przez wiewiórkę, tylko by zobaczyć, jaki to przynosi pożytek dla lasu.

Projekt, który wyłonił się z warsztatowej pracy grupy 2, opiera się na idei **odzyskiwania i ożywiania istniejącej przestrzeni wspólnej**. Nie chodzi tu o monumentalne inwestycje, ale o proces: testowania, eksperymentowania i przekształcania zaniedbanych miejsc w przestrzeń pełne sensu, relacji i nowych rytuałów miejskich.

Wizja ta zakłada, że przestrzeń - nawet ta najbardziej zapomniana - może stać się źródłem satysfakcji, dumy, bezpieczeństwa i optymizmu. Przemiana nie zaczyna się od nakazów, ale od zmiany myślenia - mieszkańców, władz, inwestorów. Narzędziem tej zmiany ma być **edukacja poprzez doświadczenie**: tymczasowe przejęcie pustych lokali, przekształcanie skwerów, organizowanie wydarzeń w zapomnianych przestrzeniach.

Proces ten wymaga jednak stworzenia ram systemowych: formuł prawnych, ubezpieczeń, źródeł finansowania przynajmniej na poziomie kosztów eksploatacyjnych. Tymczasowy najem, mikrogranty dla trójstronnych partnerstw organizacji społecznych i biznesu, inwentaryzacja pustostanów - to wszystko elementy nowej miejskiej ekosystemowości.

Projekt stawia na **mechanizmy społecznego wybudzania**: tworzenie miejsc, gdzie poprzez małe działania buduje się wielką zmianę. Kluczowe jest tutaj testowanie i monitorowanie: każda zmiana jest dokumentowana, oceniana, promowana. Sukces nie mierzy się wielkością wydarzenia, ale tym, czy budzi poczucie wspólnoty, sprawczości i lokalnej dumy.

Fundamentalne znaczenie ma także przełamywanie barier: prawnych, organizacyjnych, ale też mentalnych. Projekt świadomie zмага się z konkurencyjnością między organizacjami pozarządowymi, brakiem zaufania społecznego, lękiem przed tymczasowością.

W finalnej wizji rok 2030 to czas, w którym miasta i wspólnoty potrafią wdrażać, testować, a następnie utrzymywać nowe formy korzystania z przestrzeni. **Tymczasowe zmienia się w trwałe** - ale tylko wtedy, gdy przestrzeń rodzi relacje, radość i poczucie realnej zmiany.

// *Jeżeli ta przestrzeń wspólna jest dobrze wykorzystana, ludzie mają poczucie satysfakcji i dumy.*

// *Zmiana myślenia, a nie tylko zmiana władzy, jest warunkiem odzyskiwania przestrzeni.*

// *Działanie to myślenie - trzeba testować, pokazywać, doświadczać.*

// *Trzeba uruchomić mechanizmy społecznego wybudzania - przestrzenie muszą budzić ruch i emocje.*

// *Nie chodzi o to, by dziupla była zajęta przez wiewiórkę, tylko by zobaczyć, jaki to przynosi pożytek dla lasu.*

1 Wspólnota jako proces, nie projekt

Budowanie wspólnoty powinno być rozumiane jako ciągły, organiczny proces, a nie zamknięty projekt z początkiem i końcem. Kluczowe jest dostosowanie działań do naturalnych rytmów życia społecznego - sezonowości, cykliczności i zmieniających się potrzeb. Czas, cierpliwość i uważność na tempo życia mieszkańców są fundamentem długofalowych więzi.

2 Ekonomia współdzielenia i pomoc wzajemna

Idealna wspólnota rozwija się poprzez wymianę zasobów materialnych i niematerialnych: czas, umiejętności, sprzęty, wsparcie emocjonalne. Tworzenie sąsiedzkich banków czasu, laboratoriów niemarnowania czy kooperatyw lokalnych wzmacnia więzi i przeciwdziała samotności.

3 Prototypowanie i twórcze wykorzystanie istniejącej przestrzeni

Wspólnoty powinny korzystać z tymczasowych, dostępnych przestrzeni - piwnic, rowerowni, zamkniętych ulic, nieużywanych skwerów - zamiast budować nowe. Prototypowanie przestrzeni i testowanie funkcji pozwala odkrywać lokalne potrzeby bez ponoszenia wysokich kosztów i tworzy poczucie sprawczości

4 Systemowe wsparcie i elastyczne regulacje

Aby wspólnoty miały realną siłę, konieczne są systemowe zmiany prawne i administracyjne: ułatwienie dostępu do pustych przestrzeni, uproszczone formy najmu krótkoterminowego, mikrogranty dla działań międzysektorowych. Władze lokalne powinny pełnić rolę cichych towarzyszy i enablerów, a nie kontrolerów.

5 Cykliczność i rytuały jako fundament życia wspólnotowego

Kluczowym elementem integracji są cykliczne wydarzenia - śniadania sąsiedzkie, pchle targi, potańcówki czy warsztaty naprawcze. Rytuały budują tożsamość lokalną, tworzą powtarzalne okazje do spotkań i wzmacniają poczucie przynależności. Ważne, by działały o stałych porach roku i w stałych miejscach, aby były łatwo rozpoznawalne i dostępne.

6 Kultura współpracy i szeroka ławka społeczna

Budowanie wspólnoty wymaga rotacji zaangażowania i przeciwdziałania wypaleniu liderów. Niezbędne jest tworzenie struktur, w których każdy - w zależności od swoich możliwości - może na zmianę angażować się, odpoczywać i wracać. Potrzebne jest też przełamywanie konkurencyjności między organizacjami oraz wzmacnianie kultury dzielenia się odpowiedzialnością

PODOBIENSTWA I RÓŻNICE MIĘDZY WROCŁAWIEM A CIESZYNEM

PODOBIENSTWA

Proces, nie projekt

Budowanie wspólnoty to ciągły proces, a nie zamknięty projekt. W obu przypadkach mocno akcentowano potrzebę cyklicznych działań i długofalowego myślenia.

Prototypowanie i odzyskiwanie przestrzeni

Tymczasowe wykorzystanie istniejących przestrzeni - od rowerowni, piwnic i nieużywanych lokali po place zabaw i uliczki

Cykliczność wydarzeń i tworzenie rytuałów

Potrzeba organizowania regularnych, lokalnych rytuałów, takich jak pchle targi, śniadania sąsiedzkie, czy wydarzenia kulturalne, które sprzyjają integracji i budowaniu tożsamości miejsca.

RÓŻNICE

Skala i systemowość podejścia

Wrocław dąży do systemowych rozwiązań - chce tworzyć ramy prawne, mikrogranty, regulacje lokalne oraz benchmarking pomiędzy osiedlami. Cieszyn skupia się na oddolnych, mikroinicjatywach, bez silnego akcentu na zmiany systemowe - bardziej liczy na lokalną mobilizację i realne, szybkie działania.

Styl organizacji przestrzeni

Wrocławianie mocno podkreślali ideę placemakingu, eksperymentowania z przestrzenią, redefinicji funkcji przestrzeni i edukowania poprzez doświadczenie. Cieszynianie akcentowali wzmacnianie istniejących przestrzeni: bibliotek, balkonów, małych placzków i ich adaptację przy minimalnych nakładach finansowych.

Zarządzanie i rola operatora

Wrocław postuluje dyskretną obecność animatora wspierającego proces, ma być niewidoczny, by nie płoszyć młodszych uczestników. Cieszyn widzi rolę lokalnego lidera / gospodarza - kogoś, kto aktywnie zaprasza mieszkańców, organizuje przestrzeń i inicjuje działania.

Relacja z władzami lokalnymi

We Wrocławiu istotna jest współpraca z mądrym, elastycznym samorządem, który rozumie procesy wspólnotowe. W Cieszynie mocno podkreślano, że władze powinny nie przeszkadzać i że brak struktur takich jak rady dzielnicowe utrudnia aktywizację.

Wrocław	Cieszyn
skala systemowa i prototypowanie	skala mikro i szybkie, realne działania
silne postulaty prawne i systemowe	oddolność i minimalizm inwestycyjny
dyskretna rola animatora	aktywny gospodarz lokalny
benchmarking i wizyty studyjne	fokus na lokalne zasoby i własne doświadczenia
współpraca z władzami jako enablerami	potrzeba utworzenia podstawowych struktur (rad dzielnic)

ZAPALNIKI ROZMÓW WARSZTATOWYCH

Dla ułatwienia i uspoijnienia dyskusji, wszystkie grupy warsztatowe pracowały nad wyborem 36 przykładów projektów sąsiedzkich z Polski i ze świata.

Ważną wskazówką dla budowy dobrych rozwiązań społecznych jest to, jakie projekty przykuły uwagę osób pracujących podczas warsztatów i które z nich powielały się w różnych grupach.

Uwaga: część grup wybierała nie jeden, ale więcej przykładów, traktując je jako punkt startowy do rozmowy. Na kolejnych slajdach przedstawiamy te z przykładów, które stały się tymi zapalnikami wraz z liczbą, która pokazuje ile razy były wybrane.

Tymczasowe wykorzystanie przestrzeni

x3

„Meanwhile Spaces” to brytyjski projekt społeczny, realizowany głównie w Londynie, którego celem jest tymczasowe oddawanie pustych lokali użytkowych do użytku mieszkańcom. Lokale te wykorzystywane są m.in. na galerie, warsztaty artystyczne czy społeczne kawiarnie. Projekt umożliwia mieszkańcom testowanie nowych pomysłów na aktywizację lokalnej społeczności, integrację sąsiadów i eksperymentowanie z formami życia społecznego. Dzięki takiemu rozwiązaniu zaniedbane przestrzenie zyskują nowe funkcje, a społeczność ma okazję budować więzi, rozwijać przedsiębiorczość społeczną i ożywiać dzielnice. Tymczasowy charakter użytkowania pozwala na elastyczne i szybkie reagowanie na potrzeby mieszkańców.

future^s thinking

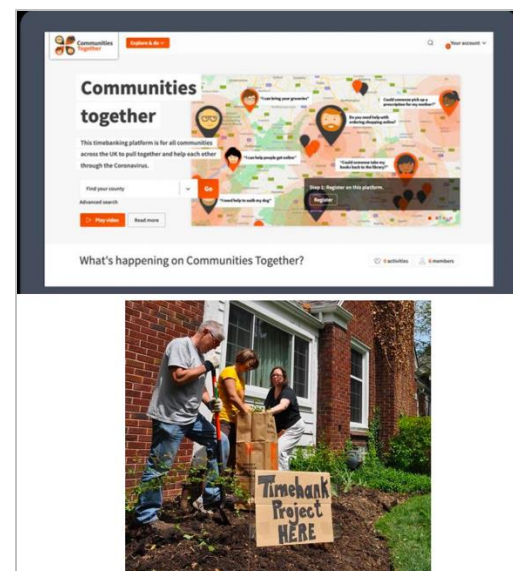
Repair Café – sąsiedzkie warsztaty naprawcze

x3

Idea naprawiania zamiast wyrzucania połączona z integracją społeczną narodziła się w 2009 r. w Amsterdamie, a dziś odbywa się regularnie w setkach miast Europy, USA i Australii.

Repair Café to bezpłatne spotkanie, na które ludzie przynoszą zepsute rzeczy (toster, lampkę, spodnie z dziurą), a wolontariusze – często lokalni majsterkowicze, sąsiedzi z talentem złotej rączki – pomagają je naprawić. Atmosfera jest luźna: przy stole z narzędziami toczy się rozmowa, ktoś uczy kogoś cerować, obok serwuje się kawę. Te wydarzenia „stały się czymś więcej niż miejscem napraw; to ośrodki dzielenia się umiejętnościami, interakcji społecznych i ekologicznej świadomości”.

future^s thinking

Timebanking – banki czasu sąsiedzkiego

x3

Bank czasu to system wymiany usług sąsiedzkich, w którym walutą jest godzina pomocy. Koncepcja narodziła się w USA (lata 80.), a obecnie istnieją setki banków czasu w różnych krajach. Członkowie zgłaszają, co mogą zrobić dla innych (np. naprawić kran, udzielić lekcji angielskiego, pójść na zakupy), a w zamian mogą poprosić o pomoc w innej sprawie – wszystko rozliczane jest w godzinach, nie w pieniądzu. Efekt uboczny, a zarazem główny cel społeczny to nawiązywanie przyjaźni i odbudowa sąsiedzkiej „gospodarki wzajemności”. Banki czasu aktywizują często osoby wykluczone – np. seniorów (mogą oferować konwersację, a poprosić o np. prace ogrodowe) albo osoby z niepełnosprawnością.

future^s thinking

eden project | Pears Foundation

The Big Lunch / Wielki Lunch sąsiedzki

Największe cykliczne wydarzenie sąsiedzkie w UK, organizowane od 2009 r. z inicjatywą Eden Project, gromadzi co roku w czerwcu miliony ludzi na wspólnych osiedlowych posiłkach. Idea jest prosta: sąsiedzi spotykają się przy kanapkach, cięście i herbacie, aby porozmawiać i cieszyć się byciem razem. Impreza często ma formę ulicznego przyjęcia – stoły rozstawione na ulicy lub podwórzu, udekorowane chorągiewkami. Szacuje się, że Big Lunch pomógł zawiązać 18 milionów nowych znajomości, a 4 na 5 uczestników czuje większą dumę i przynależność do swojej okolicy. Dwie trzecie osób, które wzięły udział, poszło za ciosem angażując się później w działania na rzecz swojej okolicy.

x2

Fête des Voisins - Europejski Dzień Sąsiada

Coroczna akcja zapoczątkowana we Francji w 1999 r., obchodzona obecnie w wielu krajach Europy. Tego dnia mieszkańcy są zachęcani do przełamania rutyny "dzień dobry – do widzenia" i spędzenia czasu z sąsiadami choć raz w roku. W praktyce przybiera to formę wspólnych spotkań – sąsiedzkich pikników na podwórku, imprez w świetlicy, stołu zastawionego domowymi przekąskami na klatce schodowej. Ideą jest „odbudowanie wartości solidarności, braterstwa i przyjaźni, które powinny stać u podstaw relacji sąsiedzkich”. Ustanowienie nowego rytuału w kalendarzu przełamuje nieśmiałość – skoro „dziś jest święto sąsiadów”, łatwiej zaprosić kogoś z mieszkania obok na kawę czy wyjść do ludzi.

x2

**Spółeczne
Laboratorium
Niemarnowania**

Obieg Twórczy to społeczna przestrzeń na warszawskiej Pradze-Północ (ul. Białostocka 5/u12), prowadzona przez Fundację Splot Społeczny. Miejsce to promuje gospodarkę cyrkularną i ideę "less waste", oferując kawiarenkę napraw krawieckich, warsztaty upcyklingowe oraz możliwość dzielenia się niepotrzebnymi rzeczami. Obieg Twórczy łączy ludzi, którzy chcą dać przedmiotom drugie życie, budując wspólnotę opartą na współdzieleniu zasobów i odpowiedzialnej konsumpcji. To laboratorium niemarnowania, w którym każdy może włączyć się w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

x2

Świetlica dla dorosłych

Łądownik to klimatyczna świetlica dla dorosłych, działająca przy Domu Kultury w Łądku-Zdroju. Kameralne miejsce regularnych spotkań, gdzie w przyjaznej atmosferze mieszkańcy mogą spędzać czas, rozwijać zainteresowania, nawiązywać nowe znajomości oraz realizować wspólne projekty kulturalne i społeczne. Świetlica sprzyja integracji lokalnej społeczności, zachęca do aktywności oraz twórczego dzielenia się pomysłami. Spotkania odbywają się cyklicznie – w każdy piątek o godzinie 17.00, oferując mieszkańcom stały punkt spotkań i przestrzeń do rozmów. „Łądownik” to miejsce otwarte na każdego, kto szuka ciekawej formy spędzenia wolnego czasu lub pragnie zaangażować się w życie kulturalne i społeczne miasta.

x2

Superblok w Barcelonie

x2

Barcelona przeprowadziła eksperyment urbanistyczny, ograniczając ruch samochodowy w wybranych kwartałach ulic, by stworzyć tzw. superille przyjazne pieszym. W efekcie na dawnych skrzyżowaniach powstały place z ławkami, zielenią i przestrzenią do aktywności mieszkańców. Rezultaty: spadek hałasu i zanieczyszczeń, mieszkańcy zgłaszają wyższą jakość życia oraz częstsze interakcje z sąsiadami. W superbloku Sant Antoni, wieczorami dzieci jeżdżą na rowerkach, dorośli rozmawiają na ławkach, odbywają się spontaniczne przyjęcia urodzinowe. Ulica tętni życiem wspólnoty. Oddanie przestrzeni ludziom w istniejącej dzielnicy reaktywuje sąsiedzkie więzi, tworząc fizyczne warunki do spotkań, zabaw i rytuałów ulicznych.

future^s thinking

Mutual Aid - sąsiedzka samopomoc w kryzysie

x2

W obliczu nadzwyczajnych sytuacji ludzie często spontanicznie łączą siły. W czasie pandemii nastąpiła eksplozja oddolnych grup pomocy sąsiedzkiej. Mieszkańcy organizowali się poprzez Facebook, WhatsApp czy serwisy typu Nextdoor, aby robić zakupy seniorom, szyć maseczki, uruchomić sąsiedzkie jadalnie. Choć inicjatywy te wyrastały z kryzysu, często pozostawiły trwałe efekty społeczne: ludzie poznali sąsiadów, których wcześniej nie znali, nawiązali relacje opiekun-podopieczny, które przerodziły się w przyjaźnie. Przykładowo w Warszawie akcja „Widzialna Ręka” połączyła tysiące mieszkańców potrzebujących pomocy z tymi, co mogli pomóc, tworząc nowe sieci kontaktów. Kryzys był iskrą, która legitymizowała wyjście ze strefy komfortu.

future^s thinking

Library of Things - biblioteka rzeczy

x1

Wypożyczalnia narzędzi i sprzętów domowych (np. narzędzia, sprzęt sportowy, maszynka do makaronu) to inicjatywy działające już w wielu krajach. Mieszkańcy danej okolicy tworzą wspólny zasób przedmiotów, które można pożyczyć zamiast kupować. Tego typu miejsca szybko przekształcają się w lokalne centra wymiany wiedzy i umiejętności – najlepsze biblioteki rzeczy „zaczynają od wypożyczania przedmiotów, a kończą na budowaniu społeczności”. Organizowane są warsztaty (np. majsterkowania), a sąsiedzi spotykają się, by doradzić sobie nawzajem jak coś naprawić lub używać. Ważna siedziba w łatwym dostępnym miejscu, system członkowski budujący odpowiedzialność oraz szeroka oferta odpowiadająca na potrzeby.

future^s thinking

Sąsiedzkie interwencje kulturalne

x1

Program „Neighbourhood Arts” z Londynu opiera się na aktywizacji lokalnej społeczności poprzez wydarzenia kulturalne organizowane przez samych mieszkańców. W jego ramach odbywają się regularne inicjatywy artystyczne, jak spektakle teatru ulicznego, koncerty, warsztaty artystyczne oraz prezentacje sztuki na ulicach i podwórkach dzielnic. To mieszkańcy decydują o kształcie wydarzeń, co zwiększa poczucie odpowiedzialności za wspólne przestrzenie. Koncept łączy kulturę z integracją społeczną, poprawia relacje sąsiedzkie, buduje tożsamość lokalną i poczucie przynależności do wspólnoty.

future^s thinking

Ogrody społecznościowe

x1

Wspólne ogrody warzywne lub kwiatowe na osiedlach angażują mieszkańców we wspólną troskę o przestrzeń. Ogród społecznościowy staje się „katalizatorem budowania relacji, zachęcając do udziału i łączenia mieszkańców”, wzmacniając spójność społeczną i poczucie przynależności.

Mechanizm opiera się na częstych, pozytywnych kontaktach przy pracy i dzieleniu się plonami. Czynniki sukcesu: dostępność dla wszystkich grup (dzieci, seniorzy, różne kultury) oraz poczucie współodpowiedzialności za ogród. Bo nawet niewielka zielona przestrzeń, współtworzona przez mieszkańców, potrafi przełamywać bariery i budować zaufanie w sąsiedztwie.

future^s thinking

Cohousing - wspólnotowe osiedla

x1

Cohousing (zapożyczony w Danii) to przykład świadomego projektowania fizycznej przestrzeni pod kątem interakcji społecznych. Grupa sąsiadów mieszka w osobnych domach lub mieszkaniach, ale dzieli pewne przestrzenie (wspólna świetlica, kuchnia, ogród) i regularnie współdziała (np. wspólne posiłki parę razy w tygodniu).

Architektura osiedli sprzyja przypadkowym spotkaniom – np. domy skupione wokół wspólnego dziedzińca, parkingi na obrzeżu by mieszkańcy chodzili pieszo w głąb osiedla, otwarte ganki i ciągi piesze „eksternalizowane” (zewnętrzne galerie zamiast zamkniętych klatek schodowych), co „ułatwia rozmowy między sąsiadami”. Sąsiedzi często dzielą się narzędziami, opieką nad dziećmi, wspólnie uprawiają ogród.

future^s thinking

Przestrzeń dla miejskiej transformacji

x1

„Kwartal społeczno-kulturalny Emilii Plater 29–31” to miejska przestrzeń tworzona przez Teatr Komuna Warszawa w budynku dawnej szkoły, położonym między Marriottem a Elektrimem. Miejsce łączy funkcje kulturalne, społeczne i ekologiczne: działa tu kawiarnia sąsiedzka, ogród społeczny, szkoła gotowania, strefa sportu i projekt edukacji ekologicznej. Wydarzenia skupiają lokalnych mieszkańców, artystów, pracowników biur i turystów. To przykład miejskiej transformacji opartej na współpracy, potrzebach społeczności i szacunku dla istniejącej przestrzeni - żywy fragment Nowego Centrum Warszawy i odpowiedź na współczesne wyzwania społeczne i klimatyczne.

future^s thinking

Kiosk z duszą

x1

„Kiosk z duszą” to wyjątkowa adaptacja starego, drewnianego kiosku w krakowskim Podgórzu. Dawniej opuszczony punkt sprzedaży gazet, dziś stał się klimatycznym miejscem wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych oraz sąsiedzkich spotkań. Dzięki inicjatywie lokalnych aktywistów kiosk tętni życiem, organizując koncerty, wystawy i czytania bajek, przyciągając zarówno artystów, jak i mieszkańców w każdym wieku. Obok powstał zielony parklet – przestrzeń odpoczynku integrująca społeczność. Ten projekt non-profit inspirował, ożywia zapomnianą tkankę miejską i pokazuje, jak ważne są pomysły realizowane z pasją oraz sercem..

future^s thinking

Jane's Walk – społeczne spacery sąsiedzkie

x1

Jane's Walk to festiwal miejskich spacerów odbywający się co roku w pierwszy weekend maja w setkach miast na świecie, inspirowany dziedzictwem Jane Jacobs. Spaceruje się w grupach prowadzonych przez lokalnych mieszkańców (nie zawodowych przewodników) i mają formę luźnej rozmowy o okolicy podczas chodzenia. Często to sami sąsiedzi są uczestnikami – chcą lepiej poznać historię i ludzi ze swojej dzielnicy. Organizatorzy podkreślają, że Jane's Walk to sposób, by „sąsiedzi spotkali sąsiadów i by dzielnice budowały wspólnotę”. Podczas spaceru mieszkańcy jednego bloku mogą porozmawiać z tymi z sąsiedniej ulicy, dzielić się wspomnieniami o starym kinie czy pomysłami na zazielenienie skweru.

future^s thinking

Platformy kooperatywne

x1

La Louve w Paryżu to społecznościowy supermarket kooperatywny, którego właścicielami i pracownikami są sami mieszkańcy dzielnicy. Działa w oparciu o zasadę współuczestnictwa – każdy członek wspólnoty musi poświęcić kilka godzin miesięcznie na pracę w sklepie. Dzięki temu oferowane produkty, często ekologiczne i lokalne, mają znacznie niższe ceny niż w tradycyjnych marketach. Sklep promuje także odpowiedzialność społeczną i ekologiczną, wspierając regionalnych producentów. Ten innowacyjny model integruje sąsiadów, wzmacniając więzi lokalne i świadomość konsumencką.

future^s thinking

'Happy to Chat' Bench

x1

Ławka zachęcająca do rozmowy – to drobna interwencja infrastrukturalna o dużym efekcie społecznym. W Walii pewien policjant zainicjował montaż tabliczek „Sit here if you don't mind someone stopping to say hello” na wybranych ławkach. „Ławka do pogawędki” stała się sygnałem dla mieszkańców, że osoba siedząca jest otwarta na rozmowę. Pomysł podchwycyło w innych miastach jako sposób na łączenie nieznanymi sąsiadów. Fizyczny obiekt (ławka) + jasny komunikat społeczny przełamujący obyczajową barierę daje „świetny sposób na zawarcie nowej znajomości” w przestrzeni publicznej. Bo niekiedy zmiana sposobu użytkowania istniejącej infrastruktury poprzez dodanie komunikatu wystarczy, by inicjować mikro-interakcje między nieznanymi.

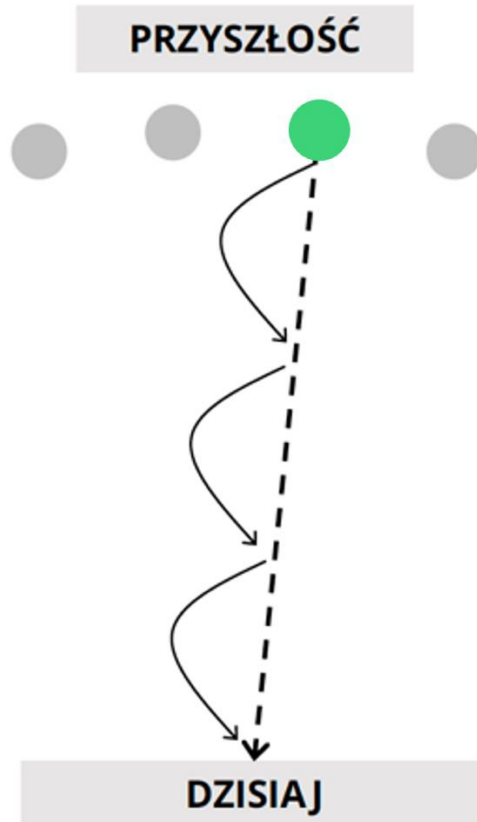
future^s thinking

SPOSÓB REALIZACJI IDEALNEJ PRZYSZŁOŚCI

W POSZUKIWANIU TEGO, JAK MOŻEMY TO ZREALIZOWAĆ

BACKCASTING

Cel: określenie sposobu realizacji wybranej przyszłości

"Efekt podróży powrotnej"
to zjawisko, w którym
podróż powrotna wydaje
się krótsza i szybsza niż
podróż do celu, nawet jeśli
obie trwają tak samo długo.

KROK 1

- Bazując na wcześniej wypracowanej idei i po wysłuchaniu koncepcji innych grup, uczestnicy raz warsztatu raz jeszcze podeszli do opisu rozwiązania 2035, podkreślając kluczowe potrzeby wspólnoty oraz emocje ludzi.

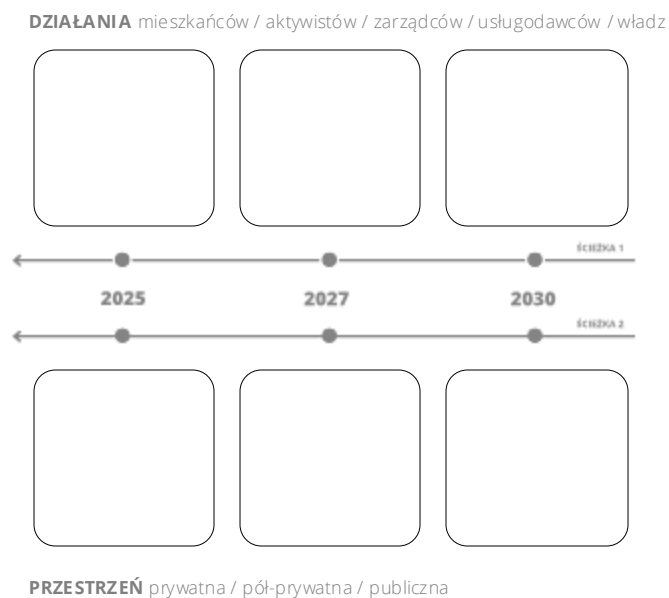
KLUCZOWE POTRZEBY WSPÓLNOTY

IDEA 2035

KLUCZOWE EMOCJE LUDZI

KROK 2

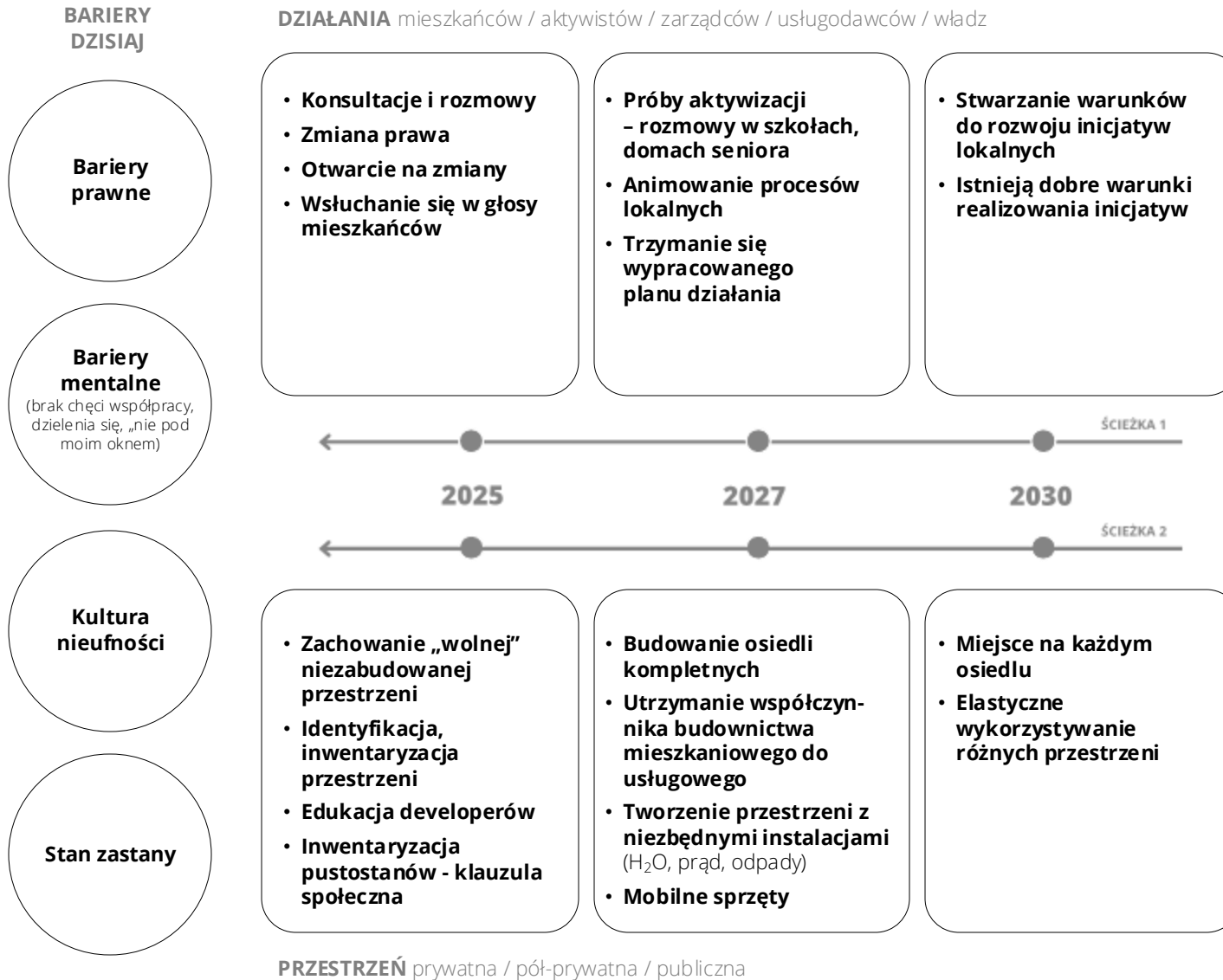
- Następnie, zgodnie z logiką backcastingu – uczestnicy warsztatów rozpisywali kroki wdrożeniowe, zaczynając od 2030 przez rok 2027 po 2025 – w dwóch ścieżkach – ścieżce działań i ścieżce przestrzeni.

KROK 3

- Dopiero na koniec - w trzecim kroku - grupy warsztatowe definiowały bariery, które dzisiaj muszą być przełamane, by można było zrealizować wizję 2035. Odwrócenie wektora czasu było intencjonalne.

BARIERY DZISIAJ

KLUCZOWE POTRZEBY WSPÓLNOTY

Atrakcyjna forma spędzania czasu z innymi ludźmi

Nadawanie drugiego życia rzeczom, które żal wyrzucić

Nawiązywanie relacji społecznych w lokalnym środowisku (rodzaj rytuału)

IDEALNE ROZWIĄZANIE 2035

Pełen życia, cykliczny pchli targ, rozpoznawalny przez mieszkańców, międzypokoleniowy, powstający z energii wielu osób i instytucji w tym biznesu, samorządu. Trwa od wielu lat. Łączy w sobie różne funkcje, odpowiadając na różnorodne potrzeby mieszkańców.

KLUCZOWE EMOCJE LUDZI

Radość z bycia razem
Wdzięczność
Szczęście

Poczucie przynależności
Bezpieczeństwo

Lekkość
Ciekawość

Rok 2035: Dojrzała wspólnota oparta na rytuale - pchli targ nie jest tylko wydarzeniem - jest żywą strukturą społeczną. Przestrzenie miejskie pulsują rytmem powtarzalnych spotkań, budując codzienną pewność, że nie jesteśmy sami. Targi odbywają się w każdej dzielnicy, integrując pokolenia: dzieci, dorosłych i seniorów. Mamy pełną sieć infrastruktury: dostęp do prądu, wody, przestrzeni magazynowych. Prawne ramy funkcjonowania są naturalne i przyjazne, a kultura społeczna oparta jest na zaufaniu i inkluzywności. Wspólnota jest bezpiecznym rytuałem, codziennością i miejscem emocjonalnej regeneracji.

Rok 2030: Świat gotowy na pełne wdrożenie a przestrzeń społeczna stała się elastyczna i otwarta. Dzięki uprzednim działaniom, każde osiedle dysponuje dostępem do przestrzeni wspólnej: otwarte skwery, place na wydarzenia, mobilne kontenery. Zostały wypracowane stabilne warunki dla inicjatyw lokalnych: regulacje prawne sprzyjają działaniom społecznym, zaś bariery mentalne - nieufność, indywidualizm - znacząco zmalały. Mieszkańcy odnajdują w spotkaniach lekkość, ciekawość i poczucie przynależności, wzmacniając tym samym sieć sąsiedzkich relacji.

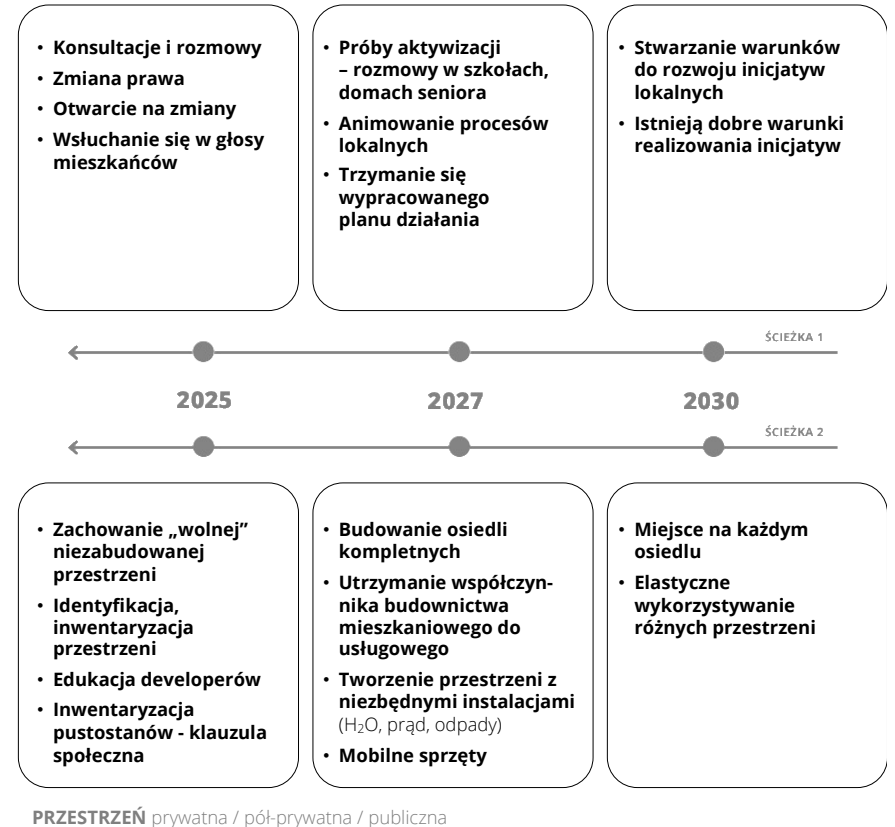
Rok 2027: Faza prototypowania, testowania i animowania jest w toku. Rozpoczynają się pierwsze inicjatywy: mini-targi, śniadania na trawniku, wydarzenia w zamkniętych ulicach. Działają aktywizacja szkół, domów seniora, osiedlowych świetlic. Infrastruktura społeczna zaczyna być budowana świadomie - nowe inwestycje uwzględniają nie tylko potrzeby mieszkaniowe, ale także przestrzenie wspólne, z dostępem do mediów i łatwą adaptacją. Kluczowe jest trzymanie się wypracowanego planu działań i monitorowanie przestrzeni pod kątem jakości relacji, nie tylko funkcji.

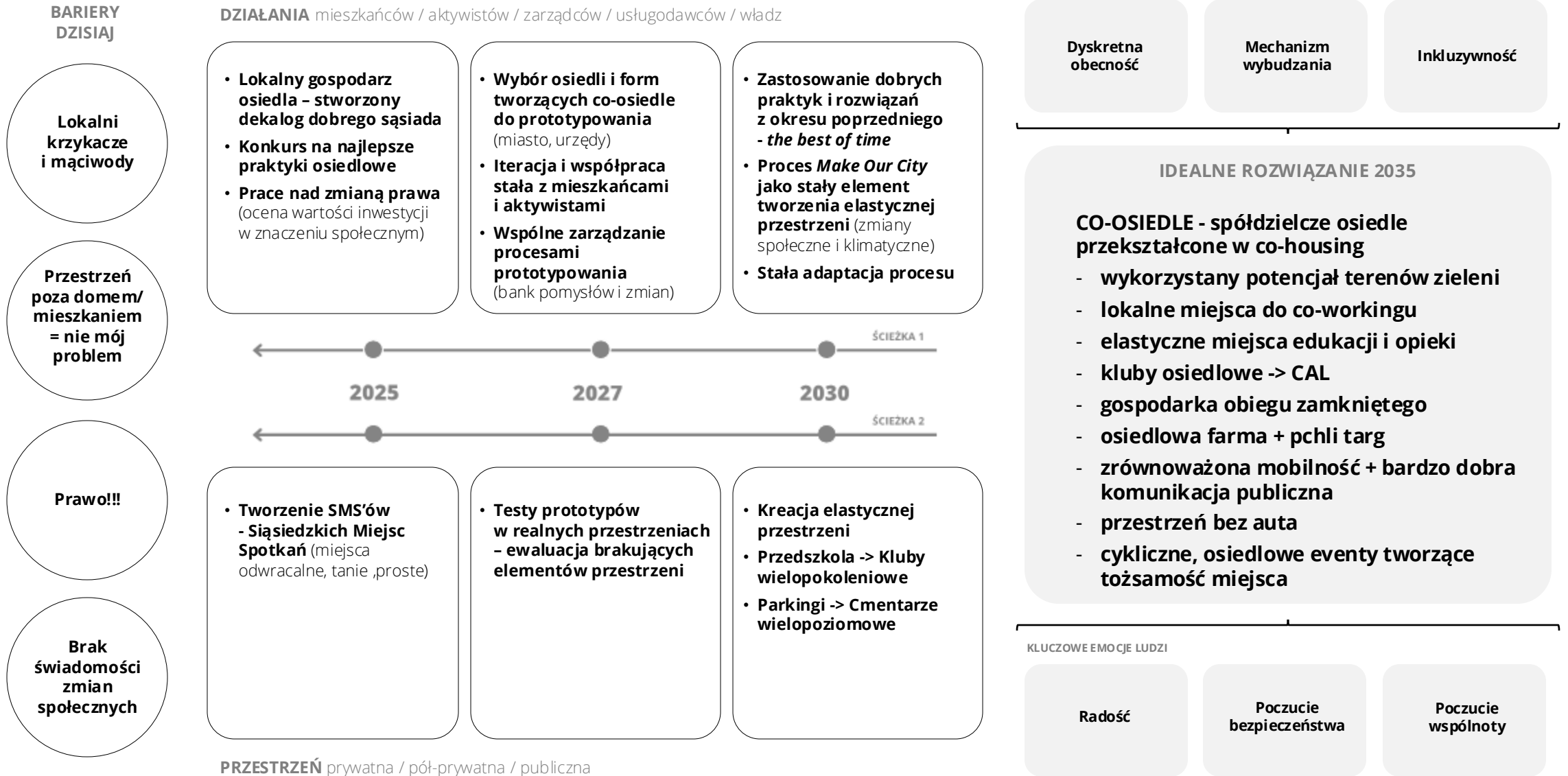
Rok 2025: Zasiewanie zmiany - bariery są wysokie: kultura nieufności, brak nawyku współpracy, silne bariery prawne. Pierwszym krokiem jest rozpoczęcie konsultacji i rozmów z mieszkańcami, aktywistami, usługodawcami. Trzeba także rozpocząć inwentaryzację istniejących przestrzeni i przygotowanie miejsc, które mogą w przyszłości posłużyć jako punkty wspólnotowe. Równolegle należy edukować deweloperów oraz społeczność w zakresie wartości wspólnego działania i otwartości na tymczasowe zmiany.

Projekt zaczyna się od małych gestów: organizacji pierwszych spotkań, mapowania przestrzeni i uczenia się budowania zaufania. To czas, w którym ziarna przyszłych rytuałów są sadzone w codziennym doświadczeniu.

Pełen życia, cykliczny pchli targ

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

Rok 2035: Miasto elastycznych wspólnot, gdzie w krajobrazie miejskim dominują ko-osiedla - miejsca, gdzie życie sąsiedzkie, praca i zabawa tworzą spójny ekosystem. Każde osiedle ma farmy miejskie, przestrzenie coworkingowe, lokalne centra edukacyjne i elastyczne miejsca zabaw międzypokoleniowych. Wspólna przestrzeń nie jest dodatkiem - staje się naturalnym przedłużeniem domu. Mobilność oparta na transporcie publicznym i przestrzeniach bez samochodów dopełnia obrazu miasta przyszłości. Regularne rytuały - wspólne eventy i otwarte spotkania - budują silną, samoodnawiającą się tożsamość.

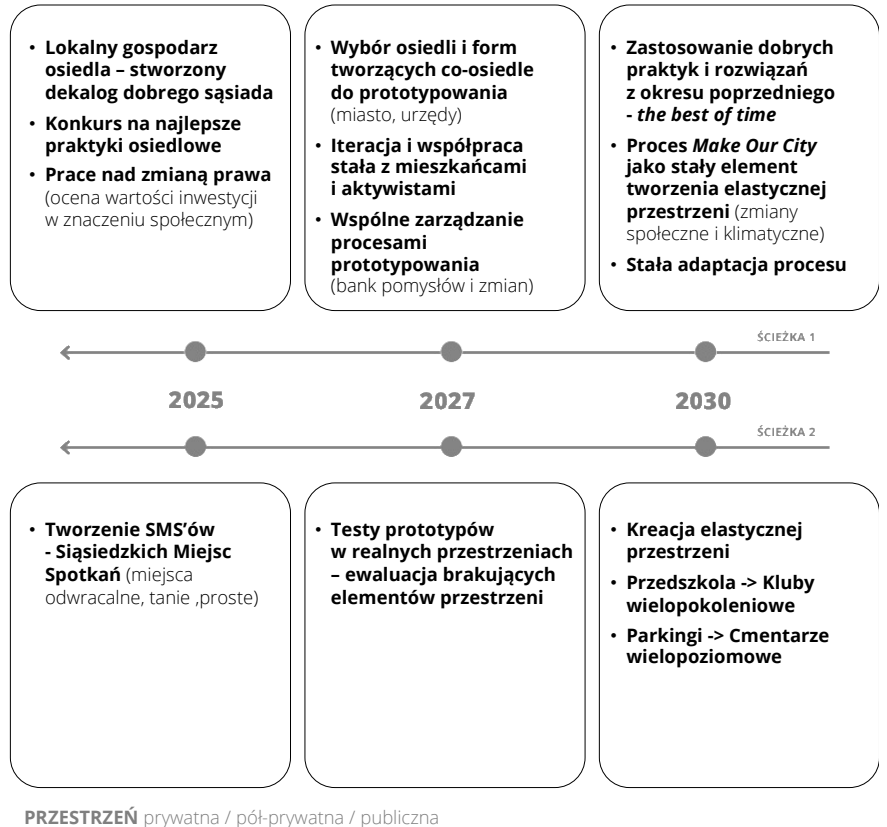
Rok 2030: Adaptacyjność i skalowalność - to czas, kiedy kończymy proces pełnego prototypowania elastycznych przestrzeni. Urbanistyka zrywa z myśleniem "na zawsze" - zamiast trwałych blokad mamy systemy modułarne i łatwo adaptowalne do zmieniających się potrzeb społecznych i klimatycznych. Każdy parking, każde przedszkole, każde boisko może zmieniać swoją funkcję w zależności od aktualnych wyzwań. Mieszkańcy są włączeni w proces współzarządzania zmianami, a najlepsze praktyki są wdrażane w kolejnych dzielnicach poprzez ciągłą współpracę aktywistów, mieszkańców i architektów

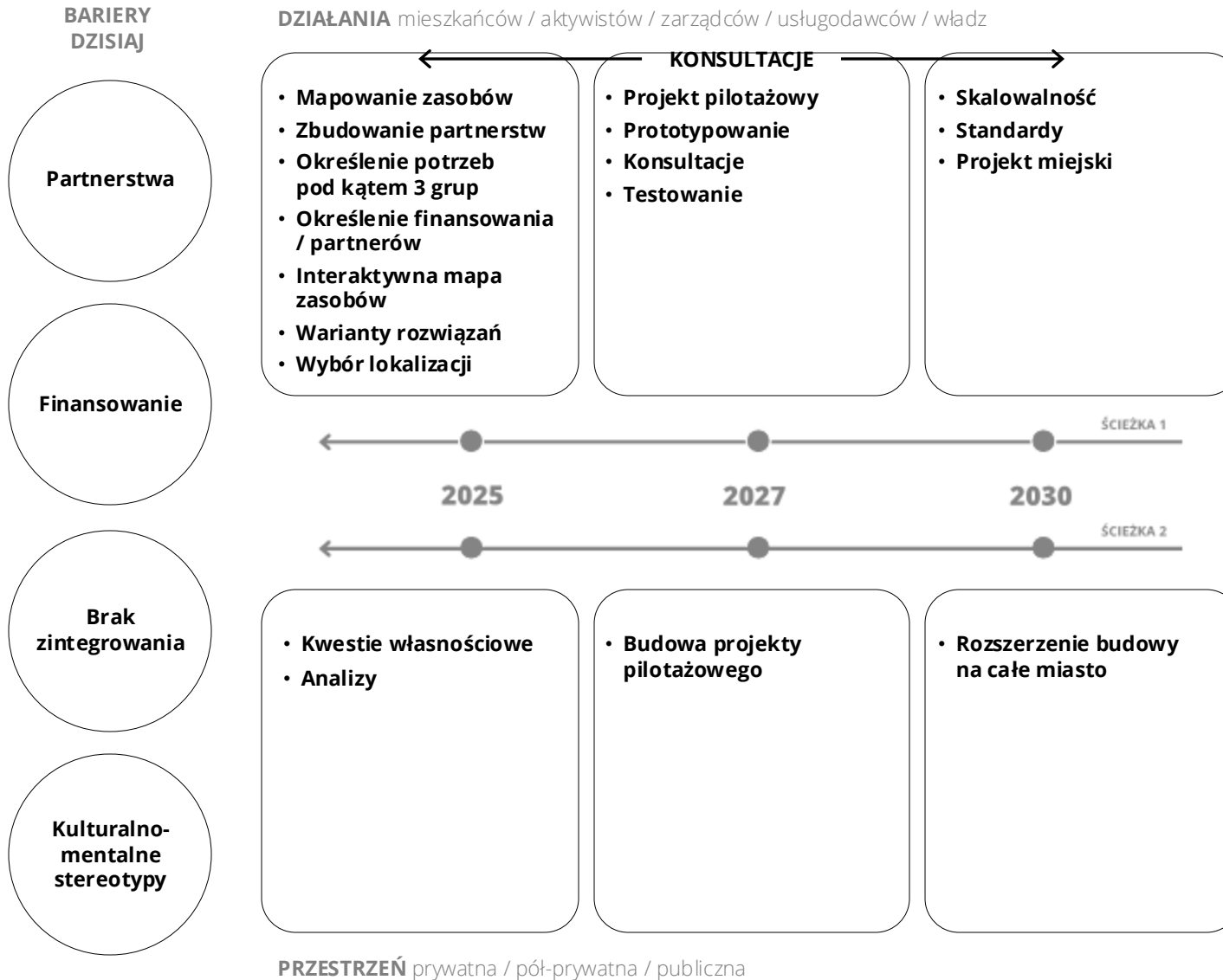
Rok 2027: Faza prototypowania - wybrane osiedla przechodzą fazę testowania nowych modeli: mikrooffice'y, współdzielone miejsca pracy, miejskie farmy i przestrzenie gamingowe. Stali lokalni gospodarze - liderzy - zarządzają przestrzeniami testowymi, wspierani przez aktywistów i mieszkańców. Błędy są traktowane nie jako porażki, ale jako dane do ulepszania. Przestrzenie są szybko odwracalne: przenośne ławki, mobilne place zabaw, tymczasowe instalacje stają się normą.

Rok 2025: Start lokalnej transformacji - zaczyna się proces budowania fundamentów. Powoływani są lokalni gospodarze osiedli, którzy inicjują pierwsze działania: katalogi dobrego sąsiedztwa, konkursy na najlepsze praktyki, organizację spotkań. Rozpoczyna się praca nad zmianą prawa - wprowadzeniem społecznej oceny wartości inwestycji i stworzeniem ram prawnych dla elastycznych przestrzeni. Powstają pierwsze SMS-y: Sąsiedztwa i Miejsca Spotkań - szybkie, tanie, mobilne prototypy przestrzeni. To czas zasiewania: budowania świadomości, testowania rozwiązań i rozpoczęcia zmiany w myśleniu o przestrzeni jako dobru wspólnym.

CO-OSIEDLE

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

KLUCZOWE POTRZEBY WSPÓLNOTY

Miejsce spotkań

Miejsce wsparcia

Miejsce zamieszkania

IDEALNE ROZWIĄZANIE 2035

Idealna wspólnota to społeczność funkcjonująca hybrydowo, która systematycznie konsultuje działania.

Tworzy rozwiązania:

- dla sceptyków
- dla biernych wobec sąsiedztw
- dla aktywistów

Dla sceptyków –przestrzeń informacyjną on-line, programy pomocowe – HELPER.

Dla biernych – ŁĄCZNIK społeczności.

Dla aktywistów – wykorzystanie potencjałów – LIDERZY

KLUCZOWE EMOCJE LUDZI

Samotność / osamotnienie

Bezsilność, bezradność, strach

Niepewność

Rok 2035: Miasto hybrydowych wspólnot - wspólnoty miejskie funkcjonują w modelu hybrydowym: fizycznym i cyfrowym. Każda społeczność posiada swoje miejsce spotkań, wsparcia i zamieszkania - fizycznie obecne w przestrzeni miejskiej i równocześnie dostępne online. Wspólnoty są zarządzane demokratycznie, z uwzględnieniem głosu zarówno aktywistów, zwykłych sąsiadów, jak i sceptyków. Partnerstwa pomiędzy mieszkańcami, samorządami i organizacjami pozarządowymi są codziennością. Infrastruktura jest adaptowalna, oparta na elastycznych, skalowalnych przestrzeniach. Poczucie przynależności i bezpieczeństwa emocjonalnego staje się nową normą społeczną.

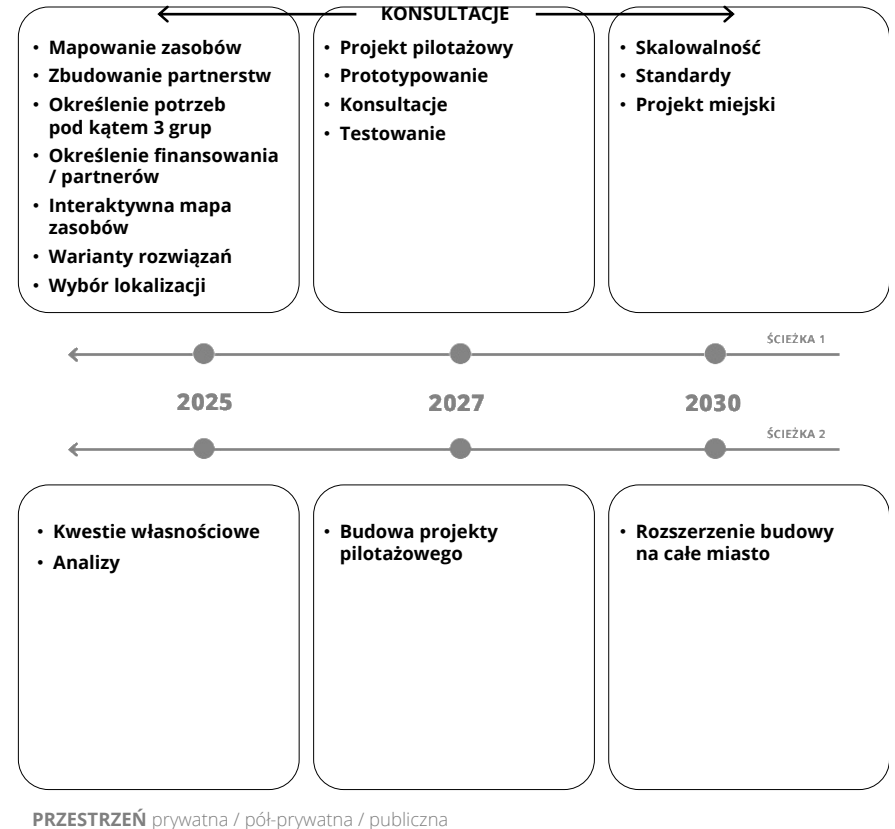
Rok 2030: Standardy grywalnych przestrzeni - rozwinęły się standardy przestrzeni miejskiej oparte na idei Playable City - każdy skrawek przestrzeni może być wykorzystywany w kreatywny sposób. Pilotáže przeprowadzone w różnych dzielnicach przyniosły dane o najlepszych rozwiązaniach, pozwalając na ich skalowanie. Miasto stało się siecią miejsc spotkań i wsparcia, ze stałymi konsultacjami społecznymi, gdzie zmiany są wprowadzane na podstawie rzeczywistego doświadczenia mieszkańców. Partnerstwa wielosektorowe: miasto, NGO, wspólnoty mieszkaniowe i deweloperzy - są podstawą wdrażania nowych inicjatyw.

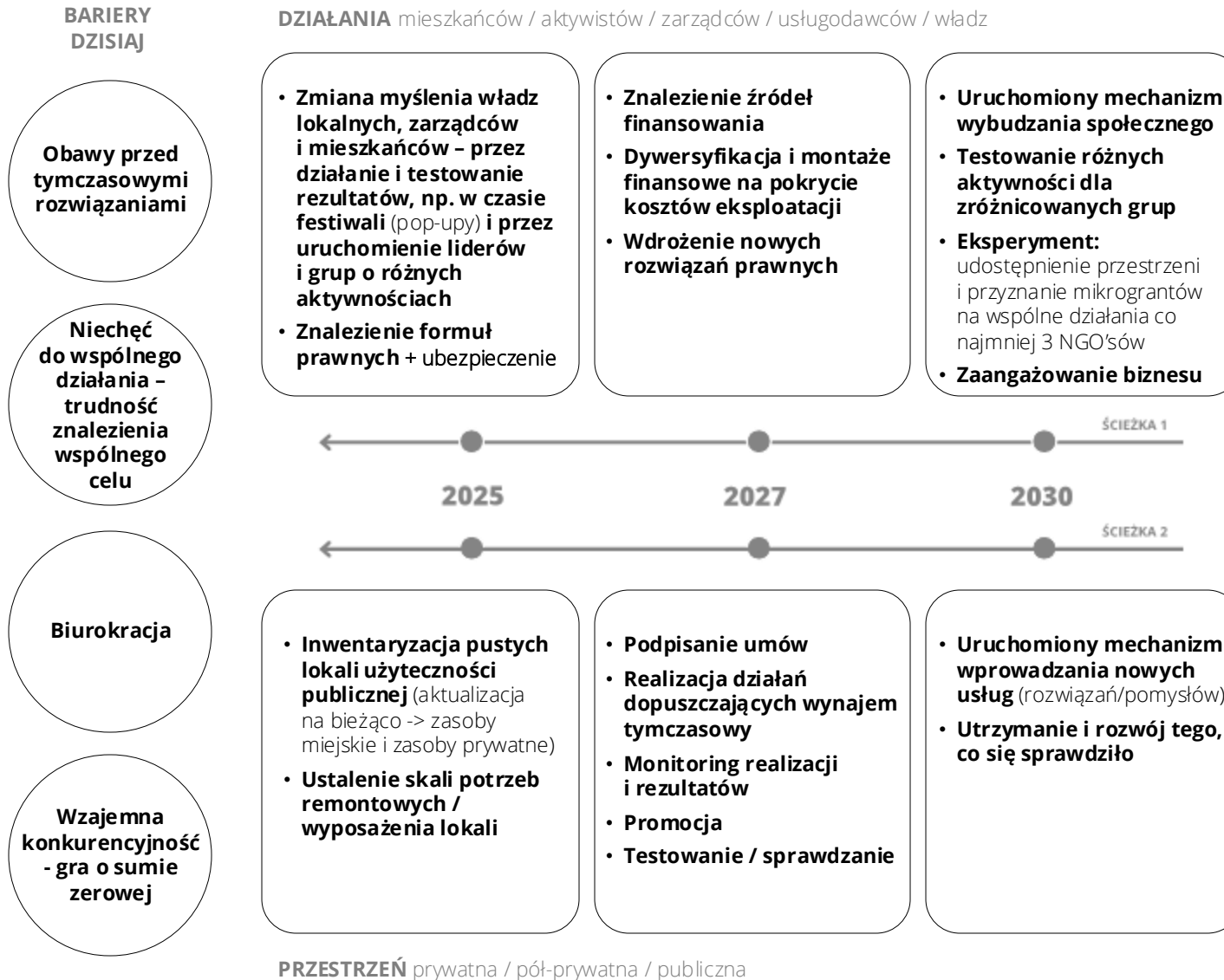
Rok 2027: Faza prototypowania i testów - wdrażane są projekty pilotażowe na trzech różnych typach osiedli: blokowiska, osiedla willowe, dzielnice śródmiejskie. Każdy prototyp obejmuje stworzenie hybrydowej przestrzeni: fizycznej (plac zabaw, ogród sąsiedzki, mały lokal społeczny) oraz cyfrowej (platformy komunikacji i konsultacji). Kluczowe jest stałe konsultowanie - nie tylko na początku projektu, ale cyklicznie, z wykorzystaniem mechanizmów gier i zabaw (np. głosowania na najlepsze ulepszenia). Dzięki temu mieszkańcy stają się aktywnymi współtwórcami zmian.

Rok 2025: Fundamenty zmiany - zaczynamy od tworzenia podstaw, budując partnerstwa pomiędzy miastem, aktywistami, organizacjami społecznymi i mieszkańcami. Mapujemy istniejące zasoby - place zabaw, skwery, puste lokale - tworząc interaktywną mapę miejską. Organizujemy konkursy i agory doświadczeń, by zbierać najlepsze praktyki i realnie diagnozować potrzeby. Rozpoczynamy zmiany mentalne - poprzez edukację na rzecz elastyczności, tolerancji i współodpowiedzialności za przestrzeń. Projektujemy prototypy przestrzeni oparte na realnych potrzebach: miejsca spotkań dla introwertyków, przestrzenie do sąsiedzkich inicjatyw, lokalne centra wsparcia.

Idealna społeczność hybrydowa

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

KLUCZOWE POTRZEBY WSPÓLNOTY

Relacje nie tylko międzyлюдzkie

Poczucie sensu

Rozwój indywidualny i społeczny

IDEALNE ROZWIĄZANIE 2035

DOBRCZE wykorzystane przestrzenie wspólne

- Budynki
- Lokale
- Place
- Tereny zielone
- Ulice

KLUCZOWE EMOCJE LUDZI

Satysfakcja i duma

Radość i optymizm

Poczucie bezpieczeństwa

Rok 2035: Miasto niemarnowania i samoorganizacji - w 2035 roku społeczności lokalne funkcjonują w logice cyrkularności emocjonalnej i materialnej. Kluczową wartością jest niemarnowanie: przestrzeni, czasu, wiedzy, relacji i rzeczy. Przestrzeń wspólna - formalna i tymczasowa - pełni rolę katalizatorów sąsiedztwa. W pustych lokalach działają kluby naprawcze, serwis kafejki, społeczne biblioteki narzędzi i klubokawiarnie z dzieleniem się jedzeniem i opowieściami. Wspólne świętowanie nie wymaga wielkich nakładów: dzieje się na dachach, w tramwajach, w starych księgarniach i ogródkach. Burmistrz w idealnym świecie nie rządzi, ale partycypacyjnie umożliwia.

Rok 2030: Tymczasowość jako nowe podejście systemowe - tymczasowe wykorzystanie przestrzeni staje się narzędziem miejskiej regeneracji. Zamiast czekać latami na inwestora, lokalne wspólnoty zagospodarowują pustostany, zmieniają estetykę ulic, otwierają się na działanie. Powstają lokalne banki czasu - sąsiadka z balkonem pełnym sadzonek wymienia się z sąsiadem, który wie, jak naprawić rower. Zwierzęta i rośliny stają się pretekstem do kontaktu: wspólne spacerowanie, opieka nad kotem, wymiana szczepków. Równocześnie rozwija się kultura małych rytuałów: pikników, koncertów balkonowych, mikrofestynów. Miasto nie kontroluje - nie przeszkadza i wspiera.

Rok 2027: Prototypowanie i uczenie przez doświadczenie - wdrażane są testowe interwencje przestrzenne. Powstają graciarne, tymczasowe kawiarenki naprawcze i przestrzeń wspólnego gotowania. Nie chodzi o trwałość, lecz o przetestowanie społecznego potencjału. Przestrzeń jest traktowana jako teren eksperymentu emocjonalnego i społecznego - obserwuje się, co działa i gdzie powstaje relacja. Coraz częściej to wspólnoty same zgłaszają potrzeby adaptacyjne, a liderzy lokalni - cisi, uważni - spinają działania i umożliwiają zaistnienie wspólnych rytuałów

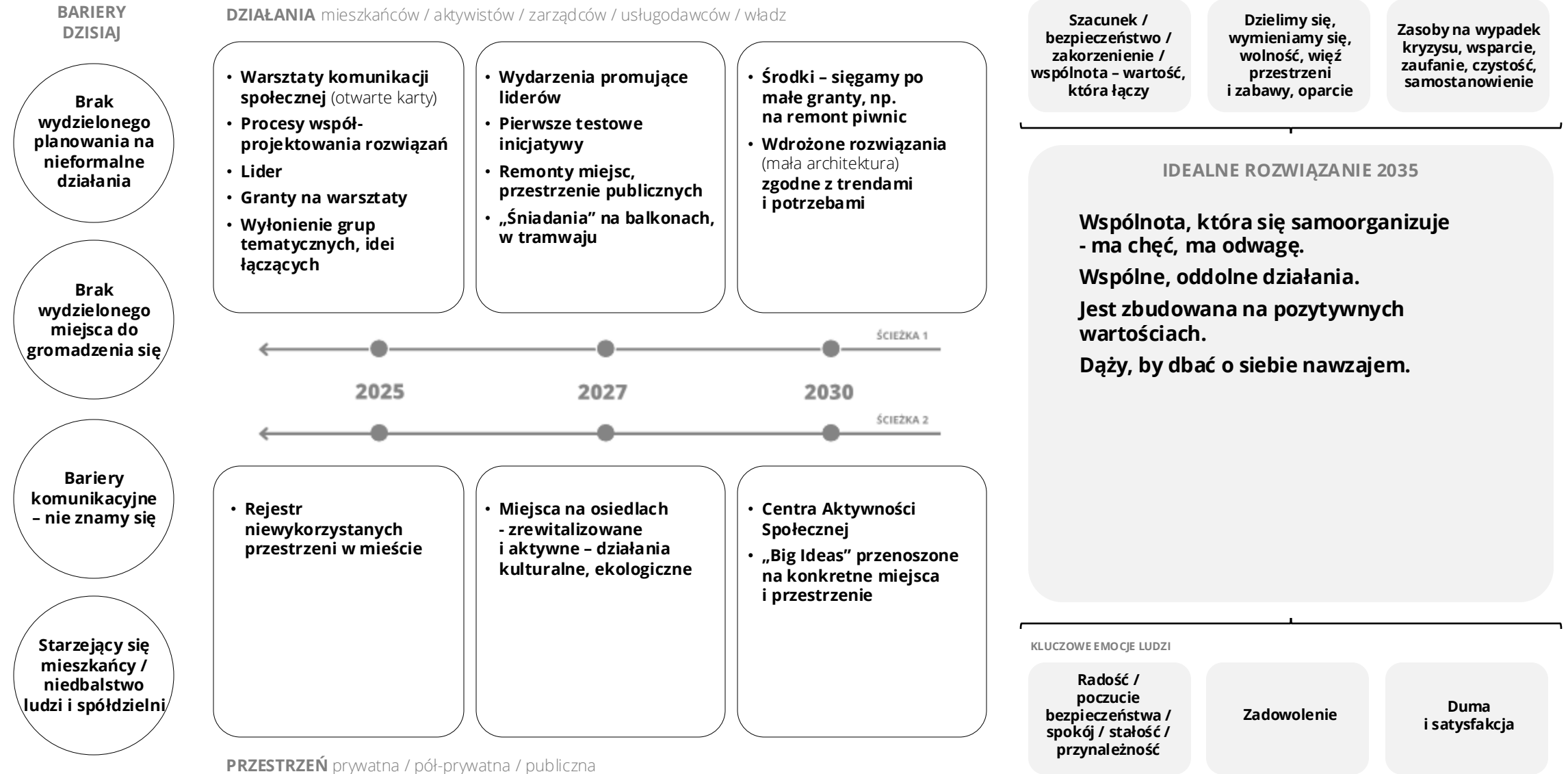
Rok 2025: Zmiana zaczyna się od niemarnowania - dziś fundamentem zmiany jest odrzucenie idei deficytu: wszystko już mamy - tylko trzeba to połączyć. Powstają pierwsze mapy pustostanów i nieużywanych lokali, które lokalne grupy adaptują do działań społecznych. Miasto uczy się nie przeszkadzać - wyraża zgodę na koncert w tramwaju, festyn w bocznej uliczce, piknik na skwerze. Rozpoczynają się mikroświęta sąsiedzkie, dzielenie się czasem, talentami, przestrzenią i... odpowiedzialnością. Zaczynamy projektować nie tylko nowe miejsca - ale relacje, które mają w nich zamieszkać.

DOBRE wykorzystane przestrzenie wspólne

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

Rok 2035: Wspólnota oparta na wartościach i rytuałach - ideałem staje się samoreguująca się wspólnota, która łączy ludzi wokół pozytywnych wartości: zaufania, troski, radości i satysfakcji. Nie przestrzeń, nie narzędzia, ale wspólna emocjonalność i poczucie sensu stają się głównym spoiwem sąsiedztwa. Wspólnoty wypracowują własne rytuały: wspólne śniadania, festiwale balkonowe, miejskie spacery. Liderzy wyłaniają się naturalnie – poprzez codzienną aktywność, a nie formalne wybory. Celebracja mikrosukcesów, świętowanie drobnych osiągnięć, staje się fundamentem lokalnej tożsamości.

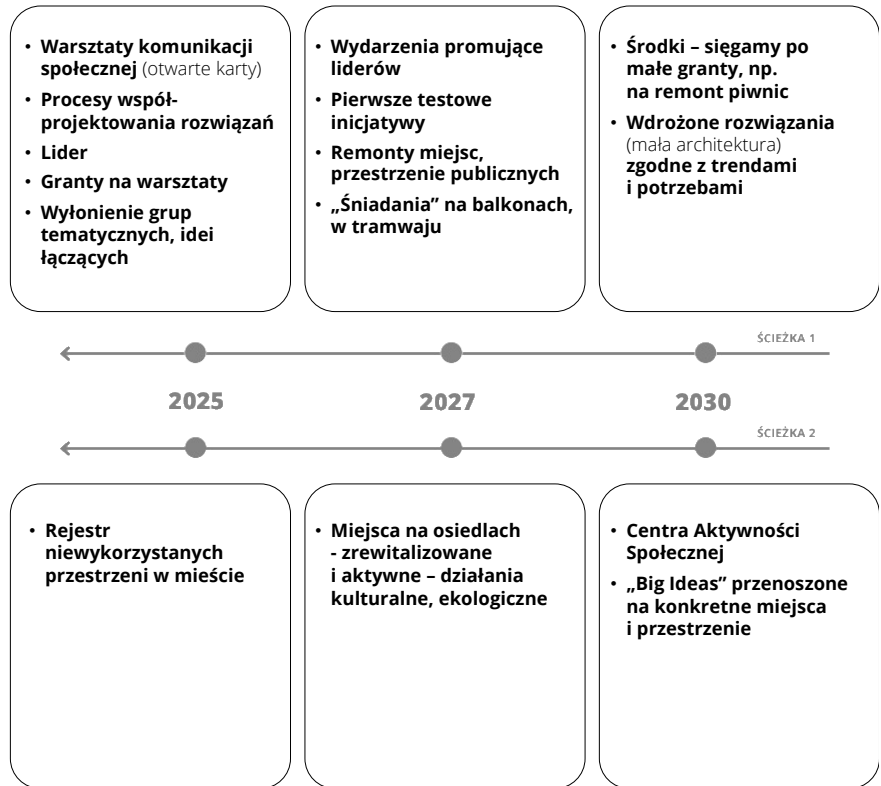
Rok 2030: System wsparcia i mechanizmy wzmacniania - działają już centra aktywizacji społecznej w każdej dzielnicy. System małych grantów wspiera oddolne inicjatywy, a rejestr niewykorzystanych przestrzeni pozwala szybko adaptować nowe miejsca spotkań. Wspólnoty uczą się działać w modelu współpracy partnerskiej: mieszkańcy, miasto, NGO, lokalni przedsiębiorcy tworzą elastyczne koalicje. Na poziomie kulturowym wykształciła się akceptacja tymczasowości — zmiany są naturalnym procesem, a nie oznaką niepowodzenia. Adaptacyjność staje się nowym znakiem dojrzałej wspólnoty.

Rok 2027: Pierwsze wspólnotowe sukcesy - pojawiają się pierwsze zrewitalizowane przestrzenie, które nie tylko odzyskano dla mieszkańców, ale które zaczynają generować własne wydarzenia i nowe więzi. Testowane są różne formy wspólnotowych działań: warsztaty komunikacji, inicjatywy sąsiedzkie, lokalne kampanie oparte na wspólnych wartościach (np. zrównoważony rozwój, ochrona bioróżnorodności). Działania te są systematycznie konsultowane i udoskonalane. Wspólnota uczy się cieszyć się procesem, nie tylko efektem.

Rok 2025: Start od emocji i mikrorelacji - zmiana zaczyna się od rozpoznania emocji i potrzeb: Organizowane są warsztaty komunikacji społecznej i warsztaty otwartych kart, aby zidentyfikować tematy i wartości spajające wspólnoty. Tworzone są grupy tematyczne - nie tylko na bazie sąsiedztwa, ale też wspólnych pasji i idei. Rozpoczynają się testowe inicjatywy: mikrogranty na pierwsze działania, remonty małych przestrzeni, pierwsze sąsiedzkie śniadania i święta. Promowani są lokalni liderzy - osoby, które poprzez swoją codzienną aktywność budują energię i zachęcają innych. Bo zmiana nie zaczyna się od infrastruktury, lecz od troski o drugiego człowieka, od budowania przestrzeni zaufania i wzajemnego wsparcia.

Wspólnota, która się samoorganizuje

DZIAŁANIA mieszkańców / aktywistów / zarządców / usługodawców / władz

PRZESTRZEŃ prywatna / pół-prywatna / publiczna

1 Budowanie fundamentu emocjonalnego i rozpoznanie wartości

Punktem wyjścia jest tworzenie przestrzeni poznania i budowania emocjonalnych więzi. Wspólnotę należy opierać na pozytywnych emocjach: dumie, satysfakcji, przynależności, a nie jedynie na fizycznej bliskości. Kluczowe jest przeprowadzenie warsztatów komunikacyjnych, poznawanie się nawzajem oraz wyłanianie wspólnych wartości, które łączą mieszkańców ponad sąsiedzką przypadkowość.

2 Tymczasowe działania i testowanie rozwiązań

Po stworzeniu podstaw emocjonalnych następuje etap prototypowania: realizowanie małych, testowych działań (np. pikniki, śniadania balkonowe, mikrofestyny), które pozwalają sprawdzić różne formy wspólnotowych interakcji. Tymczasowe wykorzystanie przestrzeni daje elastyczność i pozwala na uczenie się przez doświadczenie.

3 Utrwalanie rytuałów i budowanie trwałych struktur

Ostatni krok to utrwalanie udanych działań i budowanie trwałych form organizacji wspólnoty - takich jak Centra Aktywizacji Społecznej, rejestry niewykorzystanych przestrzeni, mikrogranty na inicjatywy. Wspólnota powinna systematycznie świętować sukcesy (nawet najmniejsze) i stale adaptować się do zmieniających się warunków.

// Szukamy czegoś, co spowoduje, że ludzie się łączą ze sobą, dlatego że jest to pozytywna energia, a nie w buncie i kontraście do czegoś.

// W małych wspólnotach nie tylko sąsiedztwo jest ideą łączącą, ale pewna wartość, która daje poczucie sensu.

// Prototypujemy i sprawdzamy, bo błędy są po to, by wprowadzać zmiany.

// Możemy dać ludziom poprobować - coś wyjdzie, coś nie wyjdzie, ale też się przekonają, że coś potrafią.

// Celebracja sukcesu, mikro-sukcesu jest absolutnie konieczna - ona buduje wspólnotę.

// Wspólne świętowanie i rytuały są gwarancją trwałości wspólnoty.

Pełen życia, cykliczny pchli targ

CO-OSIEDLE

Idealna społeczność hybrydowa

DOBRCZE wykorzystane przestrzenie wspólne

Wspólnota, która się samoorganizuje

Bariery prawne

- brak ram sprzyjających tymczasowym inicjatywom, skomplikowane procedury udostępniania przestrzeni.

Bariery mentalne i kulturowe

- brak zaufania, kultura nieufności, niechęć do współdziałania, przekazywanie stereo-typów społecznych.

Brak funduszy na małe działania

- trudności w finansowaniu nieformalnych, spontanicznych inicjatyw lokalnych.

Starzejące się społeczności

- spadek energii społecznej i mniejsza skłonność do aktywności.

Brak przestrzeni dostępnej do szybkiej adaptacji

- brak systemowych rejestrów pustostanów i miejsc do działań sąsiedzkich.

Problemy z partnerstwami i współpracą

- trudność w budowaniu trwałych partnerstw między miastem, NGO, mieszkańcami i biznesem.

KOLEJNE KROKI W PROJEKCIE

WARSZTAT BADAWCZY

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST
/ LL / IQS

- dookreślenie obszarów badawczych, na bazie poprzednich działań i wyników badań

26 marca

WARSZTATY KO-KOREACJI

Wrocław
/ Cieszyn

- warsztatów kreatywne w obszarze wspólnotowym z lokalnymi aktywistami

23 i 24 kwietnia

WARSZTATY EKSPERCKIE

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST

- warsztaty z wybranymi ekspertami dziedzinowymi z Polski

7 maja

WYWIADY POGŁĘBIAJĄCE

FST

- wywiady z wybranymi ekspertami dziedzinowymi z Europy i ze świata

10 - 26 maja

WARSZTATY Z DEVELOPERAMI

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST

- warsztatów z wybranymi developerami

29 / 30 maja

BADANIE ILOŚCIOWE

OTODOM / IR /
LAB60+ / FST
/ LL / IQS

- wkład do badania ilościowego

czerwiec

Thanks

KONTAKT

Joanna Sosnowska-Cecula

Futures Thinking Partner

joanna.sosnowska@greenhat.pl

+48 694 049 440